

Kari Berg Dyrendal og Geir Grønnesby

Fire gravrøyser på Være Østre, Trondheim, Trøndelag

NTNU Vitenskapsmuseet
arkeologisk rapport 2019-8

NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2019:8

Kari Berg Dyrendal og Geir Grønnesby

**Fire gravrøyser på Være Østre. Trondheim
kommune, Trøndelag**

NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport

Dette er en elektronisk serie fra 2014. Serien er ikke periodisk, og antall nummer varierer per år. Rapportserien benyttes ved endelig rapportering fra prosjekter eller utredninger, der det også forutsettes en mer grundig faglig bearbeidelse.

Tidligere utgivelser: <http://www.ntnu.no/vitenskapsmuseet/publikasjoner>

Referanse

Dyrendal, K, B og Grønnesby, G. 2019: NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2019:8. Fire gravrøysler på Være Østre, Trondheim kommune

Trondheim, Mars 2019

Utgiver

NTNU Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi og kulturhistorie
7491 Trondheim
Telefon: 73 59 21 45
e-post: postmottak@museum.ntnu.no

Ansvarlig signatur

Bernt Rundberget (instituttleder)

Kvalitetssikret av

Ellen Grav Ellingsen (serieredaktør)

Publiseringstype

Digitalt dokument (pdf)

Forsidefoto

Arbeidsbilde ved røys 2, Da62713_006, Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet

www.ntnu.no/vitenskapsmuseet

ISBN 978-82-8322-183-1
ISSN 2387-3965

Sammendrag

Dyrendal, K, B og Grønnesby, G: 2018: NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2019:8. Fire gravrøysar på Være Østre, Trondheim kommune.

Rapporten omhandler utgravningen av fire gravrøysar fra jernalderen ved gården Være Østre i Trondheim kommune i Trøndelag. Utgravningen ble utført i løpet av syv uker i september/oktober i 2018. I løpet av utgravningen ble det konstaterat at gravrøysene var blitt plyndret/forstyrret og at en av dem var blitt ombygd til røykovn. Funn fra tre av røysene besto av brente bein, jernbiter og hestesko. I den fjerde røysa ble det funnet spiker, en blykule, trønderkeramikk, engelsk steingods og en bit av stetten fra et drikkeglass. I tillegg til de utgravde røysene ble det registrert en mulig rydningsrøys utenfor planområdet.

Nøkkelord: gravrøysar, jernalder, middelalder, etter-reformatorisk, hestesko, røykovn.

Kari Berg Dyrendal og Geir Grønnesby, NTNU Vitenskapsmuseet, Seksjon for arkeologi og kulturhistorie, NO-7491 Trondheim

Summary

Dyrendal, K, B og Grønnesby, G. 2018: NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2019:8. Fire gravrøyser på Være, Trondheim kommune.

This report concerns the results of an archaeological excavation of four iron age burial cairns at the Være Østre farm in Trondheim, Trøndelag. The excavation was undertaken between 14.10 -19.11 2018. During the excavation it was discovered that all of the burial cairns had been plundered/disturbed, and that one of them had been rebuilt into a smokehouse for preserving fish. The finds from three of the cairns consisted of: burnt bones, pieces of iron and two horseshoes. The finds from the fourth cairn consisted of iron-nails, a lead bullet, pottery shards; both local and english pearlware, and a piece of a stemmed glass. There was also a registration of a cairn outside of the excavation site.

Key words: burieal cairns, iron age, medieval, post-medieval, horseshoes, smokehouse -

Kari Berg Dyrendal og Geir Grønnesby, Museum of Natural History and Archaeology, The Norwegian University of Science and Technology, NO-7491 Trondheim, Norway

Arkivreferanser

[Tittel]

Intrasisnr	2018/88
AskeladdenID	ID 180087, ID 180088, ID 180089, ID 55630
Saksnummer (ePhorte)	2017/27099
Aksesjonsnummer	2018/88
Tilvekstnr	T-27981,T27982,T27983,T28007
Fotonr	Da 62713-62719, Da 62821
Kartskapnr	[XX]

Fylke	Trøndelag
Kommune	Trondheim
Gårdsnavn	Være Østre
Gårdsnummer	27/2
Lokalitet	Være Østre
Kulturminnetype	Gravrøyser
Datering	Jernalder, middelalder, etter-reformatrisk

Innhold

Sammendrag	4
Summary	5
Arkivreferanser.....	6
Innhold.....	7
1 Bakgrunn for undersøkelsen	11
1.1 Områdebeskrivelse.....	12
1.2 Kulturhistorisk bakgrunn og tidligere registreringer	14
2 Undersøkelsens rammer	16
2.1 Tid, deltagere.....	16
2.2 Problemstillinger	16
2.3 Metode	17
2.4 Dokumentasjon.....	17
2.5 Formidling.....	18
3 Gjennomføring av utgravingsprosjektet	18
3.1 Beskrivelse av utgravde felt.....	19
3.2 Røys 1. ID 180088.....	20
3.3 Røys 2. ID 180089.....	27
3.4 Røys 3. ID 180087.....	30
3.5 Røys 4. ID 55630.....	32
3.5.1 Kammeret.....	35
3.5.2 Kanalen	37
3.6 Tolkning.....	39
3.7 Annen aktivitet i området	40
4 Funnmateriale	41
4.1 Gjenstandsfunn	41
4.1.1 Hestesko fra røys 1.....	43
4.1.2 Hestesko fra røys 3.....	44
4.1.3 Funn i røys 4.....	46
4.2 Brente bein	46
4.3 Dateringer.....	47
4.4 Naturvitenskapelige prøver og analyser.....	48
5 Resultat.....	48
6 Litteratur.....	49
Vedlegg.....	50
Vedlegg 1 Fotoliste feltfoto	51
Vedlegg 2 Fotoliste funnfoto	55
Vedlegg 3 Fotoliste fotogrammetri	56
Vedlegg 4 Fotoliste ortofoto.....	57

Vedlegg 5 Ortofoto, røys 1, ID 180088	58
Vedlegg 6 Ortofoto, røys 2, ID 180089	65
Vedlegg 7 Ortofoto, røys 3, ID 180087	70
Vedlegg 8 Ortofoto, røys 4, ID 55630	77
Vedlegg 9 Funnliste.....	84
Vedlegg 10 Datering.....	88

Figurliste

Figur 1: Periodetabell. Illustrasjon: NTNU Vitenskapsmuseet.....	12
Figur 2.Kart over området.	13
Figur 3. Utsikt mot feltet fra Væresholmen.	14
Figur 4. Kart med røysene og andre fornminner i området.....	15
Figur 5. Til venstre: graving i finvær. Til høyre: høstvær.....	18
Figur 6. Oversiktsbilde.	19
Figur 7. Røys 1 etter rensing.....	20
Figur 8.Røys 1 etter fjerning av skifersteiner.	21
Figur 9.Hestesko in situ.....	22
Figur 10. Funnspredning og prøveuttak.....	23
Figur 11.Lag 3 i røys 1.	24
Figur 12. Lag 4 i røys 1.	25
Figur 13.Lag 6 (200019).....	26
Figur 14. Røys 2 etter rensing.....	27
Figur 15.Røys 2 etter fjerning av lag 2.	28
Figur 16. Røys 2 etter fjerning av det meste av lag 2.	28
Figur 17. Bunn av røys 2.....	29
Figur 19. Oversiktsbilde røys 3.....	30
Figur 20. Hestesko in situ.....	30
Figur 21. Røys 3	31
Figur 23. Røys 4.	32
Figur 24. Oversiktsbilde røys 4.....	32
Figur 25 .Oversiktsbilde røys 4.....	33
Figur 26. Røys 4.	33
Figur 27. Røys 4.	34
Figur 28. Røys 4.	34
Figur 29 .Røys 4.	34
Figur 30. Til venstre: Østsiden i kammeret. Til høyre: Kammeret sett mot N.	35
Figur 31. Arbeidsbilde i røys 4 .K.B. Dyrendal og S.O.S. Spjelkavik.....	36
Figur 32. Til venstre: K.B. Dyrendal i Røys 4.Til høyre: K. B. Dyrendal i kanalen, røys 4. .	36
Figur 33. Rester av tregulv i kammeret.....	36
Figur 34 .Oversiktsbilde røys 4.....	37
Figur 35.Kanalen i røys 4.	38
Figur 37. Kaldrøykovn. Riddervold 1993:30	39
Figur 38. Rydningsrøys ved gården Være Østre.	40
Figur 39. Til venstre: hestesko fra røys 1. Til høyre: røntgenbilde av hesteskoen.	43
Figur 40. Jernbit fra røys 1. Til høyre: røntgenbilde av jernbiten.....	43
Figur 41. Funn fra røys 4.....	46
Figur 42. Model av dateringene fra røys 2 og 3.....	47
Figur 43.Model for dateringen fra røys 1.	47
Figur 44. Model av andre dateringsprøve fra røys 1 og to prøver fra røys 4	48

1 Bakgrunn for undersøkelsen

Bakgrunnen for de arkeologiske undersøkelsene på Være østre var en søknad fra Sør-Trøndelag fylkeskommune om tillatelse til inngrep i freda kulturminne jf. KML § 4, i forbindelse med detaljreguleringen av en del av gnr 27/2 i Trondheim kommune til boligutbygging. Kulturminneloven § 3 forbyr inngrep i automatiske freda kulturminner som definert i § 4, med mindre det foreligger en særskilt tillatelse fra kulturminnemyndighetene i henhold til §8 fjerde ledd.

Det var kjent ett automatisk freda kulturminne innenfor planområdet. På grunn av potensiale for ytterlige funn gjennomførte Sør-Trøndelag Fylkeskommune en registrering i 2014 som resulterte i funn av tre hittil ukjente freda kulturminner.

Disse berørte automatisk freda kulturminnene var alle gravminner av type røys. Tre av røysene ligger såpass tett at de utgjorde et mindre gravfelt (ID 180087-180089) Den siste(ID55630) lå for seg selv høyere i terrenget lengre i øst.

Gravminner gis vanligvis et sterkt vern i dispensasjonsbehandling etter kulturminneloven, og det stilles vanligvis krav til tungtveiende samfunnshensyn før man innvilger dispensasjon. Bakgrunnen for dette er at gravminner vurderes å inneha nasjonal verneverdi og høy opplevelses og formidlingsverdi. De berørte gravminnene lå i et område som er lite egnet for opplevelse og formidling. Røysene var lave og dårlig synlig, og området var preget av gjengroing og kratt. Det er lite trolig at området ble benyttet til rekreasjon, og formidlingstiltak her er lite sannsynlig. Formidlings- og opplevelsesverdien ble på en slik bakgrunn ansett å være relativt lav. Den samlede vitenskapelige potensialet var imidlertid høyt og en undersøkelse i kraft av realisering av planen, ville kunne bidra til en betydelig økt kunnskap om gravminnene i dette området i Trondheim kommune. Det er undersøkt relativt få slike røysen i nyere tid i Midt-Norge og vi har relativt liten kunnskap om hvilke perioder de skriver seg fra, hvordan de er bygd opp, hva de inneholder og hvordan bevaringsforholdene i røysene er. I tillegg ligger det flere bevarte gravminner på Være og flere er både mer tydelige og bedre bevart, og således bedre egnet til opplevelse og formidling.

Den foreslåtte dispensasjonen medførte fjerning av de fire gravminnene i sin helhet. Den omsøkte detaljreguleringen planla høy utnyttelse av arealet, noe som var vanskelig å kombinere med hensynssoner rundt de berørte kulturminnene. Det ville også være uheldig å bevare kulturminner som små øyer innenfor bebyggelse og infrastruktur. Dette vil både virke skjemmende og vil på sikt medføre skade.

Etter en helhetsvurdering gikk både Sør-Trøndelag Fylkeskommune og NTNU Vitenskapsmuseet inn for at det blir gitt dispensasjon fra kultminnelovens § 4 ledd for de berørte automatisk freda kulturminnene. Man mente at det vil være vanskelig å sikre et tilstrekkelig godt vern innenfor rammene i planforslaget. På bakgrunn av kulturminnenes vitenskapelige potensiale, tilrådet NTNU Vitenskapsmuseet at det ble stilt vilkår om en arkeologisk undersøkelse av berørte automatiske freda kulturminner.

Jernalder

Eldre jernalder (500 f.Kr. – 575 e.Kr.)

Førromersk jernalder (500 f.Kr.-0)

Romertid (0-400 e.kr.)

Eldre romertid (0-150 e.Kr.)

Yngre romertid (150-400 e.Kr)

Folkevandringstid (400-575 e.Kr.)

Yngre jernalder (575-1030 e.Kr.)

Merovingertid (575-800 e.Kr.)

Vikingetid (800-1030 e.Kr.)

Middelalder

Tidlig Middelalder (1030 – 1130)

Høymiddelalder (1130 – 1350)

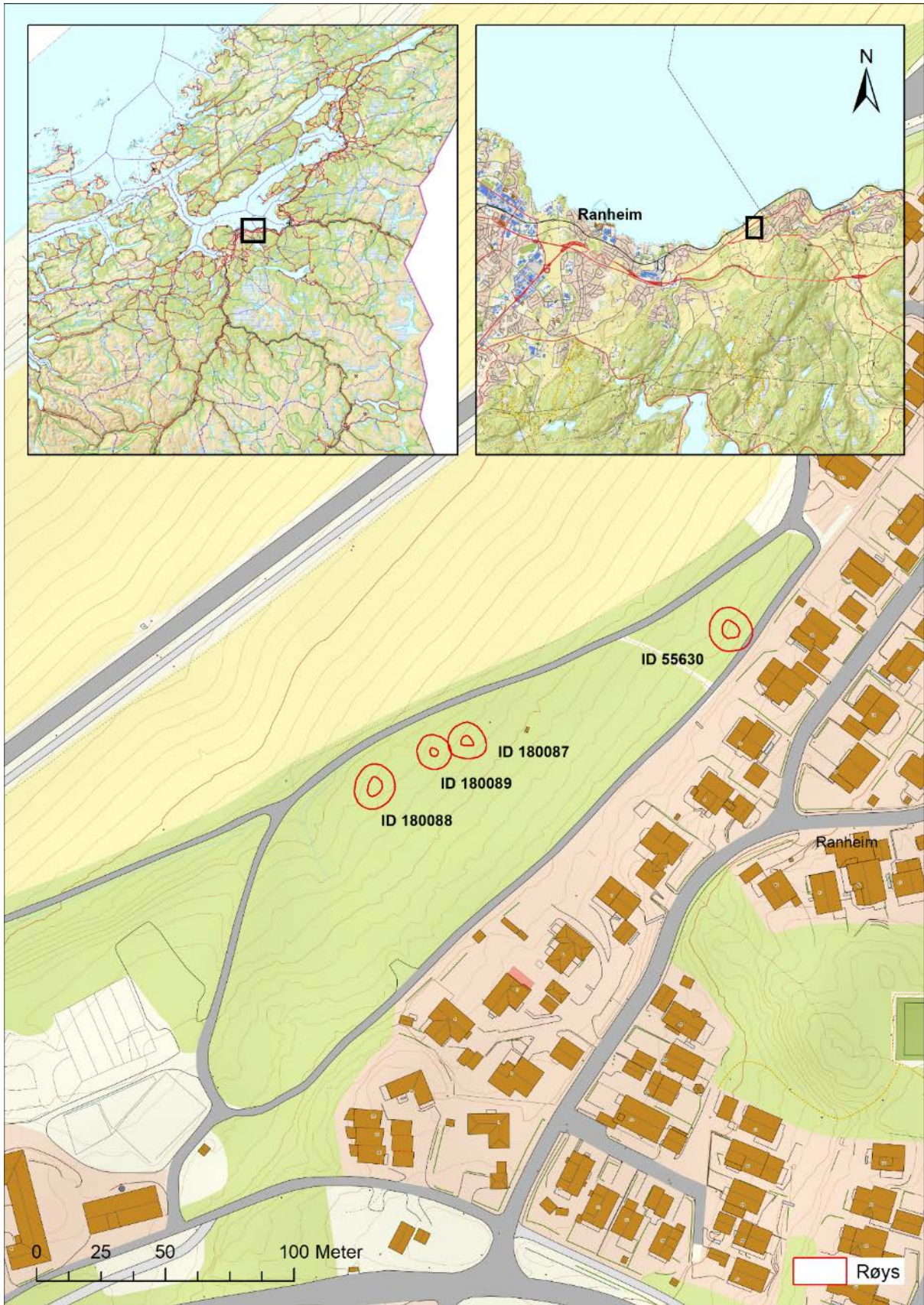
Senmiddelalder (1350 -1537)

Nyere tid (1537 -)

Figur 1: Periodetabell. Illustrasjon: NTNU Vitenskapsmuseet

1.1 Områdebeskrivelse

Området hvor røysene befant seg ligger ca. 12 km fra Trondheim sentrum, mellom Væretrøa og FV 950 Malvikvegen. Før området ble ryddet var det preget av granskog og kratt. Terrenget heller svakt og ligger ca. 30-40 meter over dagens havnivå med utsikt ned mot fjorden. Områdets beliggenhet i helling med god utsikt over sjøen er en ideell plass for gravminner. Området der røysene lå var ikke benyttet til dyrkning i moderne tid. I alle fall ikke siden 1947 som er det eldste tidspunktet for flyfoto av området. Siden da har det vokst til med gran, furu og krattvegetasjon som sto helt til utgravningen kom i gang.

Figur 2. Kart over området. Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 3. Utsikt mot feltet fra Væresholmen. Da62713_015. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

1.2 Kulturhistorisk bakgrunn og tidligere registreringer

Røysene lå i et landskap hvor vi kjenner til flere tilsvarende gravminner. Det finnes gravfelt på Være Østre/Minde, gravminner på Være, Være Østre og være Vestre. I tillegg er det et gravfelt på Storberget, gravminner på Saksvik vestre, Haugen, Mellomveien, Malvik og i Trondheim. På Saksvik nedre ligger det også et røysfelt. I Trondheim er dette en uvanlig høy mengde gravminner innenfor et begrenset geografisk område. Vi har svært få opplysninger om gravminner i Trondheim kommune generelt og om gravrøyser langs dette partiet av fjorden. Gravminner kjennetegnes ved at de ofte ligger plassert på nes og tanger med utsikt mot sjø eller langs veifar. Ofte er de plassert på høyder i terrenget, og mange av dem kan ha vært ment å skulle sees fra sjøen. De berørte gravminnene ligger alle med god utsikt til sjøen, samtidig som de ligger ved en ferdselsvei. Bak gravminnenes lokalisering ligger det trolig både religiøse og samfunnsmessige faktorer og årsaken til lokaliseringen er således sammensatt. På Være ser vi at både henvendelse til sjø og veifar har vært en faktor og er et eksempel på en slik sammensatt lokalisering. På Minde, 400 m vest for røysene på Være Østre, finnes det en samling med tre røyser av lignende type. Her gjorde Sverre Marstrander i 1950 en etterundersøkelse av en vikingtids grav påtruffet ved en kjellergraving i en villa som lå innenfor gravfeltet. Gravgodset besto av øks, sverd og en spydspiss. Dette er en god indikasjon på hva som kan finnes i bevarte gravrøyser.

Bortsett fra dette eksempelet er det gjort forholdsvis få faglige undersøkelser i området. I skråningen ned mot fjorden er det i dag en kornåker. Her har det tidligere blitt påvist stolpehull og kokegroper, men da riktignok noe lengre vest enn vårt røysområde.

Figur 4. Kart med røysene og andre fornminner i området. Illustrasjon: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Det ligger fire andre røys litt lengre øst og sørøst: Askeladden ID 54836 ligger lengst nordøst, så følger ID 6026 Saksvik nedre og 64200 Saksvik Vestre. Lengst sør ligger ID 45909. På gamle flykart ser det ut som at området som nå er bebygget så ganske myrete ut. Dette kan forklare hvorfor røysene ligger fordelt slik de gjør i området. Om røys ID 45909-1 sier tradisjonen at pilegrimsveien fra Sverige til Nidaros skal ha passert. Fra høyden røysa lå på så man Domkirken for første gang. Et trekors var reist på stedet. For 40-50 år siden sies festet for korset å ha vært tydelig.

2 Undersøkelsens rammer

Det arkeologiske feltarbeidet var beregnet til 7 uker og innebar utgravning av fire gravrøyser. I etterkant var det satt av 9 uker til rapportskrivning, bearbeiding av innmålingsdata og foto, innsending av kullprøver og makrofossilprøver for datering og analyse, samt funnbehandling. Tiltakshaver for prosjektet var TOBB.

2.1 Tid, deltagere

Prosjektet ble utført i felt av tre arkeologer fra NTNU Vitenskapsmuseet i perioden 14 september til 19 oktober 2018, til sammen 7 uker. Disse var Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, Ragnar Vennatrø og Kari Berg Dyrendal. Prosjektleder var Geir Grønnesby. Kari Berg Dyrendal var feltleder og rapportansvarlig. Skule Olaus Svendsen Spjelkavik var innmålingsansvarlig i felt. I tillegg var han ansvarlig for bearbeiding av innmålingsdata, kart laging og sammensetting av digitale 3-d modeller. Det ble brukt en 15 tonn CAT gravemaskin to dager i felt. På grunn av et uhell som medførte lekkasje på gravemaskinen ble det et opphold i gravningen den første dagen. Til sammen ble det brukt 9,20 timer med gravemaskin. Det ble også fjernet store stubber med motorsag. Gravemaskinfører var Jørgen Bergeng fra BN entreprenør. Motorsagansvarlig Kåre Johan Moe på oppdrag for TOBB.

2.2 Problemstillinger

Gravrøyser eller rydningsrøyser.

En av oppgavene vi skulle ta stilling til var om røysene var gravrøyser eller om de kunne være rydningsrøyser eller kulturminner av en annen art. En faktor som støttet opp om antagelsen om at det var gravrøyser som lå her og ikke rydningsrøyser, var den høye forekomsten av gravrøyser ellers i dette området av Trondheimsfjorden. Siden området bar preg av å være et utmarksområde med dårlig bonitet var også sjansen for at røysene kunne være rydningsrøyser ganske liten. Denne typen røyser finner man som regel ved utkanten av dyrket mark og der det tidligere var dyrket mark. I dette området er det da heller trolig å finne rydningsrøyser ved jordet nedenfor planområdet. Formen på røysene var også en god indikator. Gravrøyser har som regel en mye jevnere størrelse på steinene, mens man i rydningsrøyser gjerne finner store og små steiner om hverandre.

Røysenes bevaringstilstand

Et viktig moment å undersøke var om røysene var intakte eller om de hadde blitt utsatt for skade eller plyndring. Et annet problem var hva slags bevaringsforhold det var i røysene i forhold til funn av gjenstandsmateriale og brente bein.

Annen aktivitet i området.

En annen oppgave var å undersøke om området rundt røysene kunne ha spor etter andre aktiviteter fra tidligere eller senere perioder. Dette kunne være fossil åkermark, kokegroper rydningsrøysen mm.

Datering av røysene

Muligheten for å finne dateringsmateriale henger også sammen med bevaringsforholdene i røysene. Siden det som oftest er branngraver i gravrøysen, var det håp om å finne kull og brente bein. Sur skogsjord og lufttilgang mellom steinene vil derimot senke sjansen for å finne daterbart materiale da disse faktorene gjør at nedbrytningsprosesser går raskere. Hvis røysene var blitt plyndret eller skadet i tillegg kunne man heller ikke belage seg på en datering utfra gjenstandsmaterialet. Et annet moment vi håpet å besvare var om røysene var noenlunde samtidige og utgjorde et lite gravfelt. Selve plasseringen av de tre nedre røysene tyder på at disse hører sammen, mens den høyereliggende røys 4 (ID 55630) kan ha vært en enkeltliggende gravrøys. Det er også mulig at den er en del av et annet gravfelt siden det ligger en gravrøys (ID97692) i et boligområde rett øst for røys 4.

2.3 Metode

Det ble brukt gravemaskin for å rense områdene rundt røysene for vegetasjon og stubber. Det ble i tillegg brukt motorsag for å fjerne store stubber som sto i og rundt røysene. Etter dette ble røysene rensed frem manuelt. Jord og steiner ble så fjernet etter stratigrafisk metode. Dette går ut på at man dokumenterer og fjerner de yngste strukturene og lagene først. Andre metoder for å grave røysen kan være å legge et snitt gjennom dem ved å fjerne en fjerdedel eller en halvdel for så å dokumentere profilen i strukturen. Dette kommer i tillegg til å dokumentere lag og strukturer i den delen man fjerner. Siden våre røysen var relativt lave ble det ikke ansett for å kunne gi nevneverdig informasjon ved å legge en profil gjennom dem. Det ble ansett som viktigere å grave stratigrafisk for om mulig å påvise mulige strukturer som hellekammer, kulturlag, samt fordeling/spredning av eventuelle gjenstander og brente bein. Alle røysene og området rundt røysene ble også undersøkt med metalldetektor av merke Garrett Gold.

2.4 Dokumentasjon

Dokumentasjonen i felt besto av GIS innmålinger, beskrivelser og fotodokumentasjon. Disse ble så overført til Intrasis -og fotogrammetri dataprogram for å lage kart, sammensatte bilder og 3d datamodeller.

2.5 Formidling

Området ligger nær bebyggelse og en gård med stallutleie for hest. Det ble mange samtaler med både lokalbefolkning og med ryttere som benyttet seg av gangstien som gikk både på nedsiden og på oppsiden av utgravningsområdet. Asgeir Svendsen som representerte tiltakshaver TOBB var ofte innom feltet for oppdateringer. Det ble også skrevet to innlegg på NOARK: Utsikt og innsyn, skrevet av Ellen Grav Ellingsen 05.10 2018 og Siste nytt fra røysene på Være i Trondheim, skrevet av Skule Olaus Svendsen Spjelkavik.

3 Gjennomføring av utgravingsprosjektet

Utgravingen av de fire røysene foregikk på høsten i 2018 i tidsrommet 4 september til 19 oktober. Det ble utført med bruk av gravemaskin og motorsag ved oppstart for å rense området rundt røysene for vegetasjon og store trestubber. Deretter ble røysene rensset frem, gravd stratigrafisk, innmålt og dokumentert ved hjelp av CPOS og fotogrammetri. Funn i røysene ble også innmålt og ved enkelte tilfeller fotografert in situ. Det ble også tatt C-14 prøver for mulig datering samt tatt inn jordprøver for å undersøke makrofossiler fra røysene. Værforhold på høsten kan ofte vanskeliggjøre feltarbeidet. Heldigvis hadde vi pent vær gjennom det meste av perioden, unntatt enkelte dager hvor tett regn og hagl ga oss store utfordringer.

Figur 5. Til venstre: graving i finvær. Da62713_006. Til høyre: høstvær. Da62713_020. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

3.1 Beskrivelse av utgravde felt

Området besto av et lite utmarksområde med trær og busker i et lett skrånende terreng med utsikt ned mot fjorden. Det lå mellom bebyggelse på høyden i sør og med dyrka mark, vei og Trondheimsfjorden i nord. Områdets beliggenhet i helling med god utsikt over sjøen er en ideell plass for gravminner. Tre av røysene lå nær hverandre og kan ha være del av samme gravfelt mens den fjerde lå lengre opp i terrenget og har mer til felles i så henseende med en gravrøys (ID:97692) som ligger mellom hus på en høyde litt lenger øst.

I Askeladden har røysene blitt ordnet i en litt annen rekkefølge enn vi brukte. Der blir det operert med betegnelsene 1: ID180088, 2: ID 180087, 3: ID 180089 og 4: ID 55630, mens vi ga dem påfølgende nummer fra vest til øst slik at den vestligste heter røys 1 ID 180088 så kommer røys 2 ID180089, røys 3 ID 180087 og røys 4 ID 55630

Figur 6. Oversiktsbilde. Da62713_007. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Bildet viser hvor nær hverandre de tre nederste røysene ligger og også hvor lavt de ligger i terrenget. I forgrunnen ser vi røys 3, ID 180087. I midten røys 2, ID 180089 og røys 1, ID 180088 lengst bort. Bildet viser også bunnen av utmarksterrenget rundt røysene som står i kontrast til området med dyrka mark nedenfor.

3.2 Røys 1. ID 180088

Figur 7. Røys 1 etter opprensing. Da62715_001. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Røys 1 var den største av røysene. Den største utstrekningen på røysa var 6,3 x 7 meter. Ved registreringen i 2014 ble røysa påvist på grunn av en rotvelt. En del stein hang da fast i rotvelten. Under registreringen ble det også grav en sjakt i nord for å avgrense røysas utstrekning. Røysa var forholdsvis lav og lå nokså uanselig i terrenget. Den besto av både store og små steiner. De større steinene lå i nord i og i ytterkantene. I den sørlige delen lå det en del flate skiferstein i forskjellige retninger.

Da de store flate skifersteinene ble fjernet fikk røysa et meget særpreget utseende. Der skifersteinene hadde ligget var denne delen av røysa nå preget av mindre steiner som utgjorde to tredeler av røysa. Dette fikk oss til å mistenke at røysa hadde vært plyndret. Disse steinene lå også noe høyere enn resten av røysa, noe som forsterket inntrykket av denne delen både var yngre og utsatt for plyndring. Noe av tolkningen ble vanskeliggjort på grunn av rotvelten vest i røysa som tok med seg en del steiner.

Figur 8. Røys 1 etter fjerning av skifersteiner. Da62821_001. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

På bildene av røysa ser man tydelig hvordan det ser ut som et skikkelig misforhold mellom den pene nordlige delen med de store steinene og den midtre og sørlige delen som bortsett fra noen enkelte store steiner består av jevnstore mindre steiner.

En annen forklaring på at røysa ikke har en jevn fordeling av de store steinene kan være at man har lagt vekt på at den hovedsakelig skal sees fra nordvest hvor det kan ha gått en vei og at man da ikke har sett det som nødvendig å legge opp med store steiner på «baksiden». Ut fra røysas eller forestillinger om den avdødes eget «synspunkt» kan det også være at man la vekt på utsikten både mot veien og mot sjøen.

Etter hvert som vi fjernet steinlag og jordmasser uten å finne hverken brente bein, kull eller gravgods ble teorien om at røysa var blitt plyndret forsterket. Det kom derfor som en overraskelse at ble funnet en liten korrodert jernbit samt en hestesko av jern. Hesteskoen var kilt ned på høykant mellom to steiner. I området hvor den ble funnet hadde det ligget stein over, så dette var ikke en tilfeldig mistet hestesko.

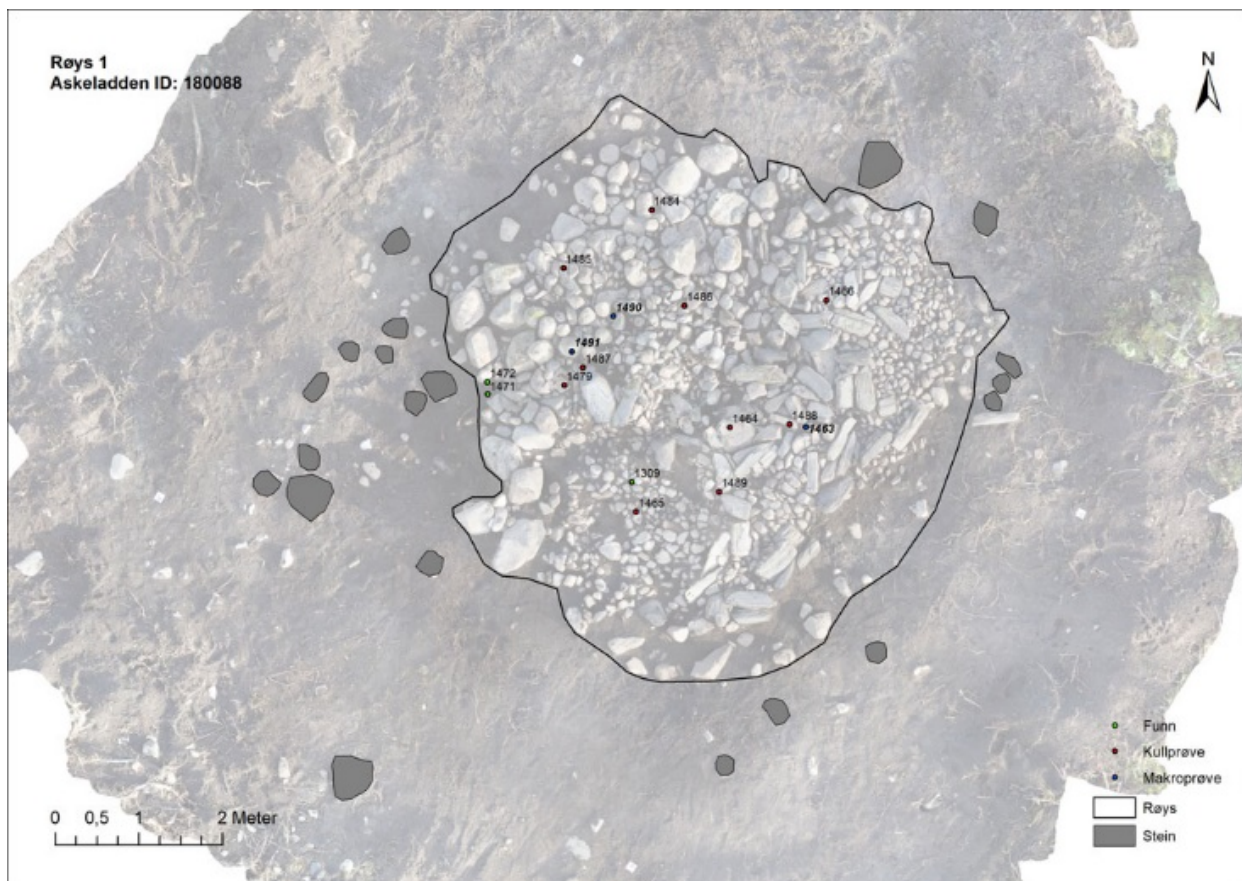

Figur 9. Hestesko in situ. Da_62713_012. Foto: Ragnar Vennatrø, NTNU Vitenskapsmuseet.

Hvorfor man har satt en hestesko ned i en gravrøys kan muligens henge sammen med gammel overtro om gjengangere og jernets magiske vernende kraft. ((Kostveit, Å.Ø. 2007:98, NFL 79: Mo, Ragnvald.1957, Raknem 1974:56, Skar, J.1961).

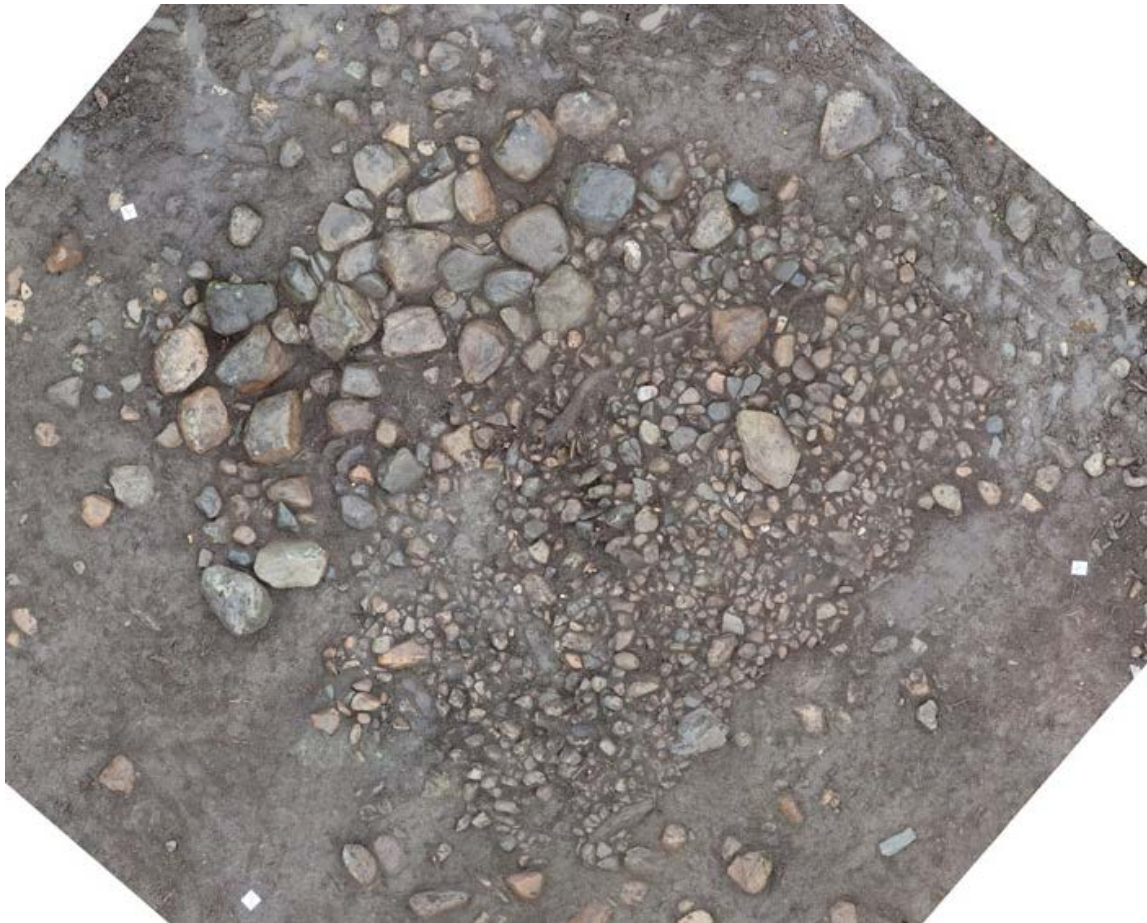
Et annet spørsmål er om hesteskoen ble satt ned i røysa da den ble plyndret eller om dette skjedde ved et senere tidspunkt. Det ble funnet en liten bit brent bein i felt fra denne røysa og to biter til i kullprøver fra den. Det er nok flere årsaker til at det ble funnet så lite beinmateriale fra røysa. I jernalderens gravrøyser er det som oftest ikke alt av beinmaterialet som blir lagt ned graven. Det er i tillegg generelt dårlige bevaringsforhold i røyser siden det kan komme luft til mellom steinene. Vegetasjonen som har vokst i området har medført at røtter har løsnet steiner og dermed skapt økt lufttilførsel. Jordmassene i røysa besto av sur skogsjord og sandblandet humus og har også bidratt til å skape dårlige bevaringsforhold for bein.

Figur 10. Funnspredning og prøveuttak. Illustrasjon: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Dette bildet viser hvor i røysa en hestesko, en jernbit og noen få biter brent bein ble funnet. I felt hadde hestskoene funn-nummer 1309, Jernbiten: 1471, en beinbit: 1472. Det ble også funnet små biter brent bein i kullprøvene 1464 som ble tatt litt sør for midte av røysa, og fra 1479 som ble tatt i nordøst. På bildet ser man at hestskoene ble funnet i den antatt forstyrrede delen av røysa, mens jernbiten og biten med brent bein ble funnet i den nordøstre ytterkanten av røysa.

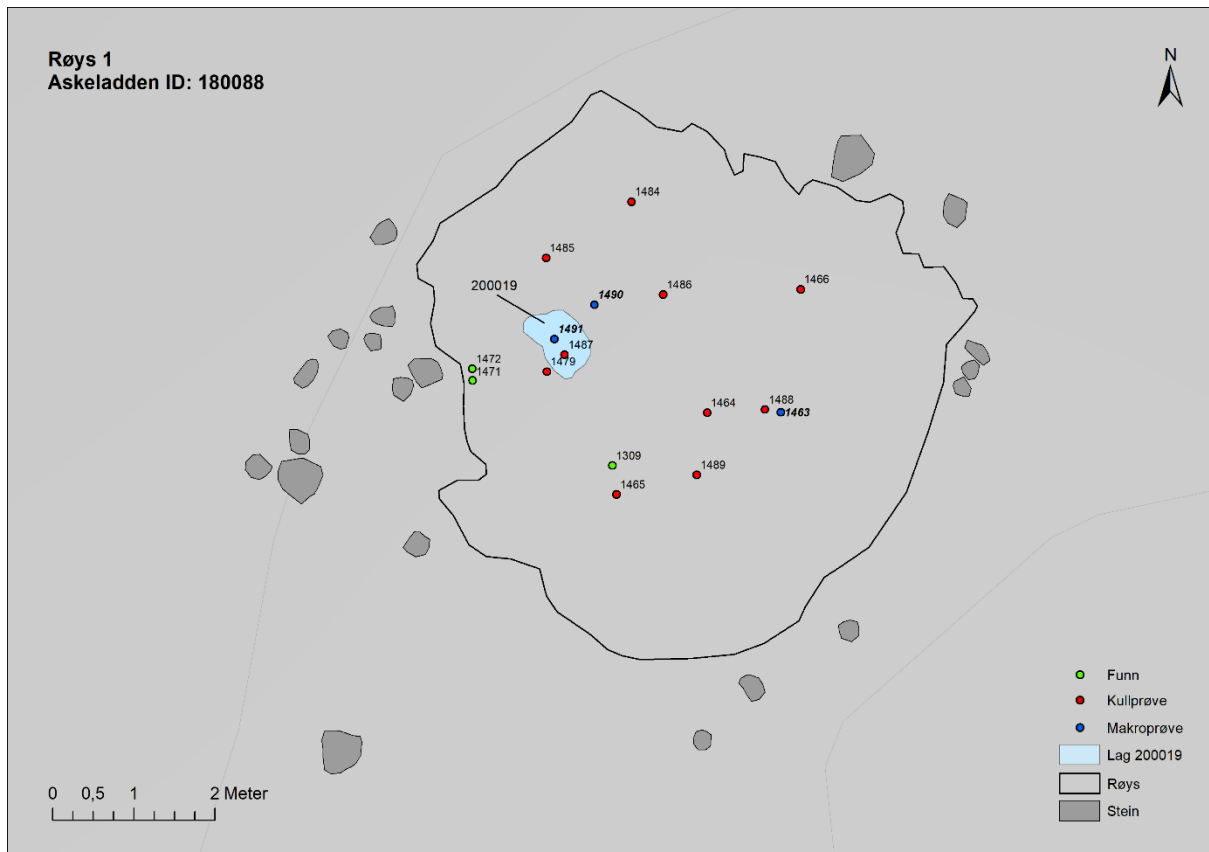
Figur 11. Lag 3 i røys 1. Da62821_002. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Videre nedover i røysa fortsatte den med å være preget av mindre steiner i sør. Det var ingen spor etter kammer eller andre typer strukturer i røysa.

Figur 12. Lag 4 i røys 1. Da62821_003. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Dette oversiktsbildet viser hvordan det etter hvert minker med steiner i den sørlige delen av røysa. Det var fortsatt ingen spor etter tydelige lag eller strukturer. Ved fjerning av store steiner i den nordøstre delen av røysa kom vi ned på en liten flekk med mørk brun silt som lå over undergrunnsmassene man ellers kom ned på under steinene. Det ble sendt inn en kullprøve til datering fra dette laget.

Figur 13. Lag 6 (200019). Illustrasjon: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Bildet viser lag 6: den lille lagflekken som dukket opp før sterilen, samt hvordan den forholder seg til funn og prøver.

Faktaboks:

Diameter: 7 m.

Høyde: 40cm.

Lag 1: torv og skogsjord

Lag 2: store flate skifersteiner i sør.

Lag 3: mindre steiner i sør, samt enkelte mindre steiner i nord. Sandblandet humus.

Lag 4: mindre steiner i sør. Sandblandet humus.

Lag 5: store steiner i nord. Sandblandet humus.

Lag 6: lite mørkt gråbrunt siltlag i nordøst.

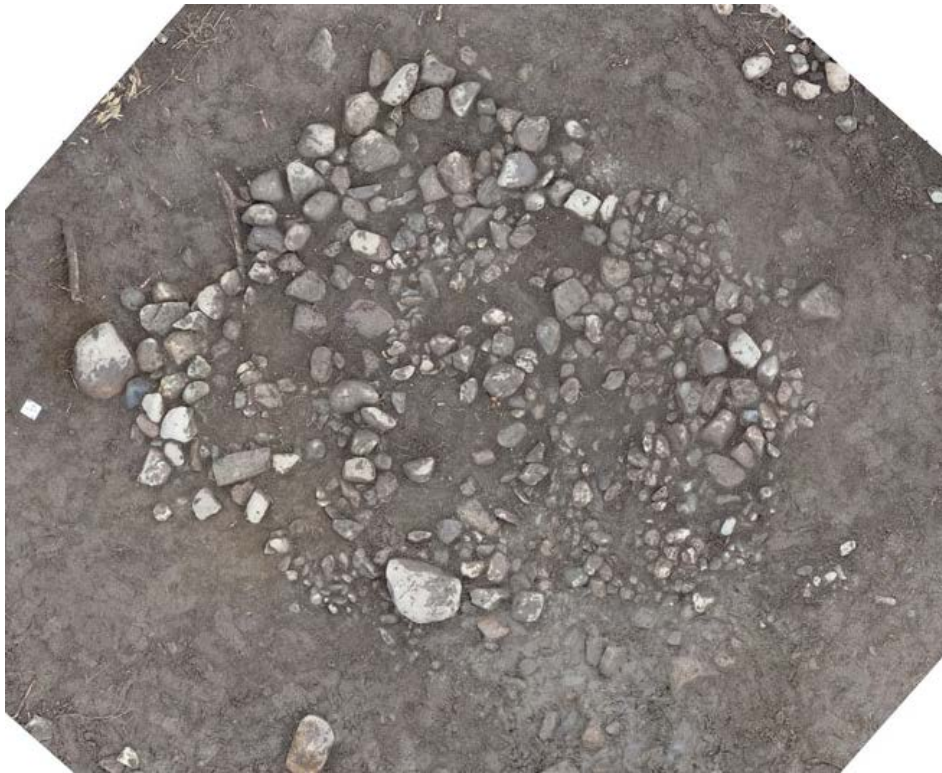
3.3 Røys 2. ID 180089

Figur 14. Røys 2 etter rensing. Da62716_001. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Røys 2 var en liten lav røys med en utstrekning på 4,7 x 4,5 meter.

Røysa hadde en rund svakt oval form med noenlunde jevnstore steiner. I denne røysa ble det ikke funnet noen gjenstander eller brente bein i felt. Det var heller ingen tegn til kulturlag eller kullflak. Det dukket derimot opp en bit brent bein i en av kullprøvene som ble tatt fra jordmassene i røysa. Dette støtter opp under antagelsen av at dette er en gravrøys som enten har blitt plyndret eller hvor bevaringsforholdene var såpass dårlige at både eventuelle gravgaver og det meste av brente bein har blitt totalt brutt ned. Årsaken til dette er nok kombinasjonen av sur skogbunn og få lag med steiner som medførte god lufttilgang.

Figur 15.Røys 2 etter fjerning av lag 2. Da62821_007. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 16. Røys 2 etter fjerning av det meste av lag 2. Da62821_008. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Figur 17. Bunn av røys 2. Da62821_010. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Bildene viser at også denne røysa hadde en «pen-side» mot nordvest i likhet med røys 1, men i motsetning til denne var ikke steinene i nordøst like store og de stakk heller ikke så dypt ned i jorden. Andre forskjeller var at denne røysa bare hadde to lag med steiner og at den var mer beskjeden i størrelse.

Faktaboks:

Diameter: 4,7 m.

Høyde: 30 cm.

Lag 1: steiner, sandblandet humus

Lag 2: steiner, sand og grus

3.4 Røys 3. ID 180087

Figur 18. Oversiktsbilde røys 3 Da62717_001. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Røysa var forholdsvis liten og lav og hadde i liket med røys 1 og 2 en jevnere og penere nordside, mens sørsiden virker skadet. Noe av skaden kan nok tilskrives sjaktingen som ble gjort under registreringen i 2014. Den pene buen i nord tyder på at røysa opprinnelig har vært rund. Utstrekningen på røysa var 4,1 m x 3,7 m. Selv om røysen var lav, var det tre lag

Figur 19. Hestesko in situ. Da62713_021. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

med steiner her. Steinene var av noe blandet størrelse. Også i denne røysa lå også hoveddelen av de største steinene i nord. Det var ingen spor etter noe hellekammer eller andre strukturer i røysa. Under gravningen av røysa ble det ikke observert noe kull eller brente bein, men det dukket opp litt kull i en prøve tatt fra røysa. Det som derimot ble funnet i røysa var nok en hestesko. Denne var mindre enn den som ble funnet i røys 1 og er antagelig noe eldre.

Figur 20. Røys 3 Da62713_025. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Bildet over viser røys 3 med stedet hesteskoen ble funnet. Det vises som en grop i midten av gropa. Det ble også funnet noen små jernbiter øverst i røysa, men disse ble ikke tatt inn da de både hadde svært usikker kontekst og var for små og fragmenterte til å kunne gi noe kunnskap. Det ble funnet moderne rustne vaierbiter rett ved røysa og at det lå også ymse typer søppel rundt omkring i terrenget.

Faktaboks:

Diameter:4,1 m.
Høyde: 20 cm
Lag 1: avrundede steiner, humus
Lag 2: steiner,sandholdig humus
Lag 3: sand og grus.

3.5 Røys 4. ID 55630

Røys 4 var svært beskjeden i fremtoningen da vi begynte å rense den frem. Etter hvert ble det klart at det var en god del påførte masser som skjulte det meste av røysa.

Figur 21. Røys 4. Da62713_029. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

På flyfoto kan man se at det kan ha blitt påført masser her i forbindelse med en arbeidsvei for boligbygging lenger øst området. Eventuelt kan massene blitt påført her i forbindelse med nedlegging av strømkabel i området i 2009. Vi fjernet stedvis mellom 30 og 40 cm grusblandet leire som lå over steinene. Området har i tillegg også blitt benyttet til dumping av hageavfall fra nabo-eiendommene.

Figur 22. Oversiktsbilde røys 4. Da62713_034. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Bildet til venstre viser røysas utstrekning på et tidspunkt hvor vi hadde ennå hadde håp om at det skulle være både gjenstander og daterbart kull eller brente bein i kammeret. Røysa fremstår som en noe skadet /forstyrret oval røys med steiner på nedsiden som kunne være utkast fra en plyndringssituasjon.

Figur 23 .Oversiktsbilde røys 4. Da62713_043. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Etter at hele røysa var rensert frem og vi hadde begynt å fjerne mer av leiren og noen av steinene i nedkant, viste det seg at den hadde en utstrekning på 6,5m x 3,9 m, med en noe særegen form. Den besto av en øst-vest gående oval med et firkantet kammer i midten og en steinsatt kanal som gikk fra kammeret og nedover skråningen mot nord. I øst besto røysa av hovedsakelig to lag med steiner. Enkelte steder var det tre lag.

Figur 24. Røys 4. Da62821_020. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Bildet over viser røysa etter fjerning av en del steiner i kammeret og i overgangen mot kanalen.

Figur 25. Røys 4. Da62821_021. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Bildet viser røysa etter fjerning av flere steiner inne i kammeret og i kanalen. Her ser vi fortsatt noen av de øvre dekksteinene i kanalen, men vi ser også hvordan noen av steinene i kanalen er lagt ned parallelt med lengderetningen.

Figur 26. Røys 4. Da62821_022. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

På dette bildet ser vi enda tydeligere de langsgående steinene i kanalen og hvordan kammeret har en veldig pen firkantet form.

Figur 27. Røys 4. Da62821_023. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet

Bildene over viser kanalen etter fjerning av steinene og den nederste delen av kammeret.

3.5.1 Kammeret

Kammeret i røysa hadde en rektangulær form. Øverst ved kantene lå det flate skifersteiner som delvis hadde sklidd ned i det. I sidene av kammeret var det fire lag med steiner. Disse var tett plassert i forhold til hverandre og der det var hvor hulrom mellom steinene var det tettet med leire. De nedre steinene i sidene var gravd ned i undergrunnsleiren. Kammeret målte 1,3 m x 2,2 m og var 47 cm dyp. Sidene skrånte nedover slik at målene i bunnen var 0,8m x 1,5 m. Nederst lå det store flate skifersteiner over et tregulv i bunnen. I plankene til tregulvet var det grove jernspiker. I jordmassene over som besto av brun sandholdig humus, ble det funnet steingods av typen engelsk pearlware (produsert i perioden 1780-1840), 1800-talls trønderkeramikk, spiker, en glassbit og en blykule.

Figur 28. Til venstre: Østsiden i kammeret. Da62713_045 Til høyre: Kammeret sett mot N. Da62713_055. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet

Bildet over til venstre viser østsiden av kammeret med oppbygningen av steinene i vegg. Her ser man også at det fortsatt ligger flate skifersteiner i bunnen. Disse kan ha sklidd eller blitt dyttet ned. På bildet til høyre ser man kammeret sett mot nord og etter fjerning av de øverste steinene langs kantene. På bildet ser man tydelig hvor pent steinene er plassert i hjørnet av kammeret. Dette vitner om at man tok seg tid til å gjøre en god jobb med oppbyggingen av kammeret.

Figur 29. Arbeidsbilde i røys 4. K.B. Dyrendal og S.O.S. Spjelkavik. Da62713_056. Foto: Ragnar Vennatrø, NTNU Vitenskapsmuseet.

Arbeidsbildene på denne siden viser litt om arbeidsforholdene, samt størrelsen på kammeret og kanalen sett i forhold til personer.

Figur 30. Til venstre: K.B. Dyrendal i Røys 4. Da62713_057. Til høyre: K. B. Dyrendal i kanalen, røys 4. Da62713_059. Foto: Ragnar Vennatrø, NTNU Vitenskapsmuseet.

På bildene ser man også tydeligere dybden på kammeret som var 69 cm, og ser man dybden på kanalen, som på det dypeste ble målt til 48 cm.

Figur 31. Rester av tregulv i kammeret. Da62713_060. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet

Dette bildet viser restene av tregulvet som dukket opp i bunnen av kammeret. Dessverre var situasjonen preget av høstvær med mye regn, som gjorde finrensing av treverket vanskelig. Det ble sendt inn en prøve av treverket til datering.

3.5.2 Kanalen

Steinene i kanalen var i størrelsen fra 14cm til 50 cm og var plassert slik at de stedvis utgjorde små avsatser. I tillegg var det lagt flate steiner på toppen av de nederste steinene slik at man fikk to «etasjer» i kanalen. Der kanalen møtte kammeret var det også en ekstra avsat opp. I jordmassene her, som var de samme som i kammeret, ble det funnet spiker og et spikerhode. Kanalen var kuttet av en nedgravning for en elektrisitetsstolpe. Det er stor sannsynlighet at kanalen kan ha fortsatt videre ned i terrenget, men på grunn av tidspress ble dette ikke undersøkt nærmere.

Figur 32. Oversiktsbilde røys 4. Da62713_041. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Bildet viser hele lengden på den utgravde kanalen og hvordan steinene i den utgjør avsatser opp mot kammeret.

Figur 33. Kanalen i røys 4. Da62173_040. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet.

Bildet viser steinene i den nedre delen av kanalen og man kan også se kuttet til, og noe av restene etter stolpen.

Faktaboks

Stratigrafi:

Fase 1: påførte leire og grusmasser. 2000-tallet

Fase 2: kutt tilhørende elektrisitets-stolpe. 1900-tallet

Fase 3: røykovn –perioden. 1700-1800-tallet

Fase 4: rester etter opprinnelig røys. - mulig jernalder.

Kammerets mål:

Topp: 2,2m x 1,3m

Bunn: 1,5m x 0,8m

Dybde: 0,69 m

Kanalens mål:

4,6m x 0,8m

Dybde: 0,48m

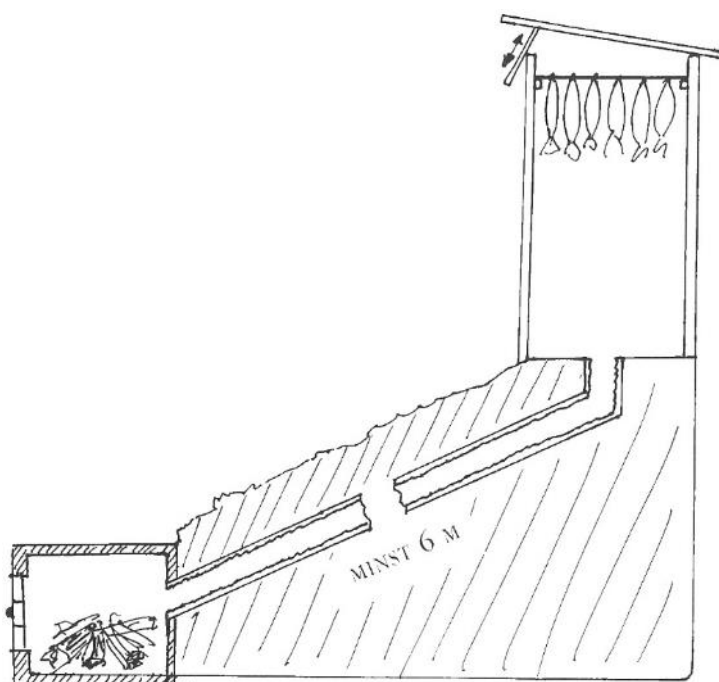

3.6 Tolkning

Et av momentene vi skulle undersøke var om røysene var gravrøysar eller rydningsrøysar. På grunnlag av beliggenhet, form og funn av både kull og brente bein i to av de tre nedre røysene er de tolket som gravrøysar. En annen faktor som støttet opp om antagelsen om at det var gravrøysar som lå her og ikke rydningsrøysar, var den høye forekomsten av gravrøysar i dette området av Trondheimsfjorden.

Alle røysene bar preg av å ha vært utsatt for forstyrrelser og mulig plyndring. Røys fire var den hardest rammede siden den nesten har blitt totalt ombygd. Bevaringsforholdene i røysene var dårlige i forhold til både gjenstandsmaterialet og brente bein. Både sur skogsjord, luft og vann har bidratt til nedbrytingen. Av jern-gjenstandene var det bare de to hesteskoene som det var mulig å gjenkjenne formen på, de andre var for fragmenterte og korroderte.

Siden området hvor røys 4 lå er svært nær fjorden og at det i tillegg er godt fiske her, gjør det at kammeret og den steinsatte kanalen nedover i skråningen er tolket som en røykovn for fisk.

Figur 34. Kaldrøykovn. Riddervold 1993:30

En kaldrøykovn for røyking av fisk bygges best i en skråning med en kanal som bør være minst 6 meter, siden røyken bør ha lang vei fra glødesonen frem til maten. I en kanal i jorden bygget av naturstein med små avsatser vil røyken kunne stoppe litt opp, avkjøle seg og i tillegg kvitte seg med tjærestoffer før den går videre. Røykerommet kan bygges som en trekasse eller mures. (Riddervold. A 1993: 27-30).

Siden røysa hovedsakelig hadde en oval form og høyst sannsynlig har vært en gravrøys, er det også mulig at kammeret kan ha vært et

gravkammer. Et allerede eksisterende kammer har nok vært medvirkende til man fant ut at røysa egnet seg for å lage en røykovn. Her hadde man en ideell plassering i forhold til sjøen og med et ferdig kammer og steiner nok ellers i røysa til å lage en røykkanal av. Tolkningen av denne røysa blir derfor at den opprinnelig har vært en gravrøys som har blitt plyndret og siden «ombygd» og brukt som røykovn.

3.7 Annen aktivitet i området

Under utgravningen ble det gått en registreringsrunde for å undersøke om det kunne være andre typer fornminner i området. I tillegg ble det undersøkt om det var spor etter fossil åkermark nær røysene. Det ble ikke konstatert noen andre fornminner i utgravningsområdet. Derimot ble det registrert en mulig rydningsrøys (felt-ID 1748) nærmere gården Være Østre. Denne røysa besto av både større og mindre steiner og hadde en stor skiferstein (felt ID 1767) liggende på toppen.

Figur 35. Rydningsrøys ved gården Være Østre. Da62713_050. Foto: Skule Olaus Svendsen Spjelkavik, NTNU Vitenskapsmuseet

4 Funnmateriale

Det var svært magert med funn fra røysene. Siden mye tyder på at røysene har blitt både plyndret og omarbeidet (røys 4) var vi heldige med funn av kull til datering fra røys 1 til 3 og brente bein fra røys 1 og 2. Overraskelsesfunn fra røys 1 og 3 var to hestesko. Funn fra røys 4 som ble ombygd til røykovn for fisk, bærer preg av å være fra bruksperioden til røykovnen. Her dukket det opp jernspiker, korroderte jernbiter, tidlig 1800-talls trønderkeramikk samt biter av engelsk pearlware med en produksjonsperiode fra 1780 til 1840. Et litt pussig funn er blykula som er litt flat på en side som tyder på at den var vært brukt/avfyrt.

4.1 Gjenstandsfunn

Både i røys 1 og 2 ble det funnet hestesko. Hestesko var utbredt i Europa omkring 600 e.Kr. (Liestøl: 1985:545, Færden 1990:246) Det er usikkert når man tar i bruk hestesko i Norden. I gravmaterialet fra vikingtiden i Skandinavia kjenner man til en hestesko fra et rikt gravfunn fra Toten på 800-tallet (Herteig, A:1955:133-134, fig.51) I Dalarna i Sverige har man funnet hestekosøm i en grav datert til siste delen av vikingtiden (Serning, I: 1966:58). Dette er uvanlige funn og det ser ellers ut til ut fra gravmaterialet at det har vært mer vanlig med brodder. (Gansum 2002:31). Ut fra det arkeologiske materialet ser det ut at hestesko først ble vanlig i tidlig middelalder. (Nordberg 1981:546)

Hestesko klassifiseres og dateres etter form og mål i tillegg til funnkontekst. Siden de forskjellige typene gjerne ble brukt over en lengre periode i Norden enn lengre sør i Europa blir datering ut fra type noe vanskelig og bør ideelt sett støttes av andre daterbare funn fra samme kulturlag. Når hestekoene også kan være svært korroderte bidrar dette til at dateringer blir gjort på et ganske tynt grunnlag.

I 1937 presenterte Gustaf Engwall en typologi over hestekomaterialet fra Lund. Typologien bygger på en sammenstilling av forskningsmateriale fra 1800-tallet. Senere hestekofunn i Norden har blitt behandlet ut fra denne typologien. Både Terje Gansum og Eilin Iren Antonsen er kritiske til at kriteriene for å skille de forskjellige typene fra hverandre, og at deres respektive dateringer er bygget på arbeider fra 1930-tallet. Gansum påpeker at typene overlapper hverandre og har en svært lang brukstid gjør dem lite egnet som dateringsmateriale i de tilfeller hvor en mer snever tidsavgrensning er ønskelig (Gansum 2002:31-37)

Engwall (1937: 88-92) skiller mellom fem ulike typer: flikskor, halvskor, triangelskor, toffelskor og gammaltyska hästskotyper. Gansum benytter en mer fornorsket terminologi: bølget ytterkant-tidligste hestekotyper type A, typen halvsko (A2), triangelsko type B, type C: hestesko med høye haker og reisning og type D: gammeltyske skotyper. Antonsen benytter seg av en omformulert utgave av Gansums benevninger og deler hestekoene inn i disse typene: A: hestesko med bølget ytterkant, type A2:

halv/trefjerdedelssko, type B: triangelsko, type C. hestesko med høye haker og reisning og type D: gammeltyske skotyper.

Type A hestekoer med bølget ytterkant er liten og tynn i forhold til senere typer og anses i Europa å ha gått ut av bruk på 1200-tallet. En større og kraftigere type av denne skotypen har vært i bruk i Sverige helt til 1400-tallet. I materialet fra Oslo dateres typen til 1025-1150 (Gansum 2002:31) Halvskoer er også en liten og tynn skotype og er hittil bare kjent fra Norden. I materialet fra Oslo dateres skotypen til 1025-1150.

Triangelskoen blir datert til tidlig 1200-tall i Lund i Sverige og brukes også i Oslo på 1200-tallet.

Toffelsko/ type C har rektangulære sømhull og har antydning til sømrand. Den er kjent i Europa fra 11- og 1200-tallet. I Oslo er typen funnet i 1300-talls kontekst, mens den i Sverige ble brukt til sent 1400-tall. Sømrand er et trekk som kommer på 1300-tallet.

Gammeltysk type/ Type D er større og tyngre og har mer variasjon i utformingen enn de øvrige typene. Skoen har jevn ytterkant og hakene er redusert til fortykkelse av grenene, og utvikles mot den moderne hestekoer ved at sømranden forsvinner. Denne typen er kjent i Norden fra 1500-tallet. I Oslo er den funnet i 1600-talls kontekst (Færden 1990:248).

4.1.1 Hestesko fra røys 1

Figur 36. Til venstre: hestesko fra røys 1. Da62714_002. Foto: Kari Berg Dyrendal, NTNU Vitenskapsmuseet. Til høyre: røntgenbilde av hesteskoen. Da62714_009. Foto: Leena Aulikki Airola, NTNU Vitenskapsmuseet.

Her ble det funnet en hestesko med kraftige haker og svak reisning/grev (forhøyning ved tåen). Det ytre målet på hesteskoen er 12 cm, mens det indre målet er 6,5 cm. Vekten på skoen var 301,9 gr. Lengden var 13 cm. Hesteskoen er veldig korrodert slik at det ikke er mulig å se hverken sømhullene eller formen på dem. På røntgenbildet ser man både sømhullene og sømranden på hesteskoen. Sømranden er en forsenkningslinje for hullene til hesteskosømmen for å minke slitasjen på hesteskosømmen. Dette er et trekk som kommer i bruk på 1300-tallet og gir da et ekstra bevis på at denne hesteskoen ikke er fra tidlig middelalder (Ekman 2007: 144-146). Ut fra de kraftige hakene og reisningen/grevet ved tåen er det derfor sannsynlig at den kan være en hestesko av toffelsko typen/ type C. Et mulig dateringsforslag kan da være at den er fra tidsrommet 1300-tall til sent 1400-tall jf. materialet fra Oslo og Sverige

Figur 37. Jernbit fra røys 1. Da62714_004. Foto: Kari Berg Dyrendal, NTNU Vitenskapsmuseet. Til høyre: røntgenbilde av jernbiten. Da62714_001. Foto: Leena Aulikki Airola, NTNU Vitenskapsmuseet.

Andre funn fra røys 1 var en jernbit som ble funnet nær hesteskoen. Biten er 4,6cm lang, 1,8 cm bred og kan ha vært del av et redskap. Dessverre var det ikke mulig å finne ut noe nærmere hva slags redskap. På røntgenbildet kan man hvis man legger godviljen til se noen uklare tall i den ene enden, muligens 34. Dette gir dessverre ingen flere ledetråder til hva slags redskap det dreier seg om.

4.1.2 Hesteko fra røys 3

Figur 38. Hesteko fra røys 3. Da62714_003. Foto: Kari Berg Dyrendal, NTNU Vitenskapsmuseet. Til venstre: røntgenbilde av hesteko. Da62714_010. Foto: Leena Aulikki Airola, NTNU Vitenskapsmuseet.

I røys 3 ble det funnet en hesteko som var betydelig mindre og lettere enn den som ble funnet i røys 1. Denne hestekoens ytre mål var 10 cm, mens dens indre mål var 5,5 cm. Vekten på skoens var 164,9 (inkluderer da noe korrodert materiale som falt av) Den ytre kanten på skoens var svakt bølgete og den hadde tre rektangulære sømhull på den ene armen. Den hadde ikke haker og heller ikke sømrand. Den var en smule tykkere ved endene, men det kan også være et resultat av korrosjon. Denne hestekoens hadde ikke grev ved tåen, men den hadde noe korrosjon i dette område. Siden denne hestekoens har en veldig svakt bølgete kant er den ikke et typisk eksemplar av den tidligste typen (fliksko/type A), men den er ikke det man kaller toffelsko i Sverige (type C i Norge). Toffelskoens har haker og er større enn denne skoens.

På røntgenbildet ser man noe tydeligere den svakt bølgete kanten på hestekoens ytterside. Dette trekket i tillegg til den beskjedne størrelsen og at skoens mangler både haker, grev og sømrand, styrker antagelsen om at dette er en hesteko som kan dateres til ca. 1150/1200-tallet.

Funn av hestesko som tydelig er av senere datering enn det man vanligvis kunne forvente å finne av gjenstander i en gravrøys er et pussig moment. Bruk av hestesko i Norden blir utbredt i middelalderen, fra 1000-tallet og utover. Siden disse hesteskoene er fra en periode da man for lengst hadde skiftet både religion og gravskikk, kan vi se bort fra at de har vært del av gravgavene i røysene. I jernalderen ble de døde fortsatt regnet til slekten; gravene som lå nær gårdene, markerte slektens eiendommer og slektens status. I det førkristne samfunnet var det trygt å ha en gravhaug nær gården, de døde passet på de gjenlevende, dessuten ga en stor gravhaug status. Forfedrekulten som et uttrykk for at slekten omfattet både døde og levende medlemmer, var et sterkt element i det førkristne samfunnet. Alle rituelle foretak knyttet til gravhaug ble forbudt med kristendommen. Når de gammelnorske lovene gjentar straffebestemmelser mot dyrkelse av gravhaugene, vitner det om at forfedredyrkelsen har vært et troselement som det har vært vanskelig for kirken å få bukt med. Mange av gravhaugene fra førkristen tid viser spor av at folk har tatt seg inn i de dødes bolig. Dette behøver det ikke alltid tolkes som gravrøveri. Haugbrudd kan også vitne om at man har villet kristne sine hedenske forfedre. Det ble lagt stor vekt på at kristen begravelse skal foregå på viet kirkegård. Dette henger det sammen med oppstandelseslæren. Uten gravlegging i viet jord, ingen oppstandelse. (Steinsland 2005:440, Lidén.1995:20)

Den gamle forestillingsverdenen fra jernalderen kunne ikke viskes ut i en bråvending. På det folkereligøse planet må vi regne med at hedenske forestillinger inngikk i en symbiose med kristendommen på andre måter enn på toppen av samfunnet (Steinsland 2005:424, Schumacher 1987)

Selv om vi ikke kan påkalle kultkontinuitet ved innslag av hestesko nedsatt i jernalderrøys, kan man allikevel ane et ekko fra jernalderens rike forestillingsverden. Hesten var et viktig offerdyr ved bloting og det er også funnet deler av hester i graver fra denne perioden. Selv om bloting og spising av hestekjøtt ble forbudt ved innføringen av kristendommen, sto hesten fremdeles levende i tankelivet til folk flest og den var så innvevd i folketro og forestillinger at den i lang tid kom til å leve videre i folks bevissthet som et mytisk og magisk dyr. I middelalderen hadde fortsatt mange kristne den troen at hesten kunne være veiviser i både religiøs og materiell betydning. I norrøn litteratur (Landnåms Saga II, kap:5) har en eksempler på at hesten ble brukt som veiviser for dem som skulle søke nytt land og bosette seg der. Hestens rolle som veiviser og ledsager til dødsriket eller himmelen er kjent fra europeisk folketro. I tysk middelalder finnes det flere skildringer om den døde som blir festet til hesten og fraktet til graven eller til «et bedre land» (Raknem 1974: 46-59).

Ved å forstyrre gravfreden kan man da ha funnet det best å bruke hesteskoene som en forsikring mot gjengangere fra gravrøysene. Hestesko blir laget av jern og kombinert med hesten gamle kobling til fruktbarhet og vern fikk man en forsterket beskyttelse mot onde makter. I folketroen er det også eksempler på at hesteskoen hindrer de døde i å gå igjen. (Kostveit, Å.Ø. 2007:98, NFL 79: Mo, Ragnvald.1957, Raknem 1974:56, Skar, J.1961)

4.1.3 Funn i røys 4

I denne røysen ble det bare funnet gjenstander i den omarbeidede delen av røysa. De fleste ble funnet i eller nær kammeret. Det ble funnet jernspiker, korroderte jernbiter, 1800-talls trønderkeramikk, samt biter av engelsk pearlware med en produksjonsperiode fra 1780 til 1840 (pers. med. Ian Reed. NIKU). Det ble også funnet en bit av stetten til et drikkeglass med datering fra sent 1700-tallet til tidlig 1800-tallet. Et litt pussig funn er blykulen som er litt flat på en side som typer på at den var vært brukt. Steingodset fra røysas røykovnperiode kan dateres til sent 1700-tallet/ca. 1830 (pers. med. Ian Reed. NIKU)

Figur 38. Funn fra røys 4. Da62714_006. Foto: Kari Berg Dyrendal, NTNU Vitenskapsmuseet.

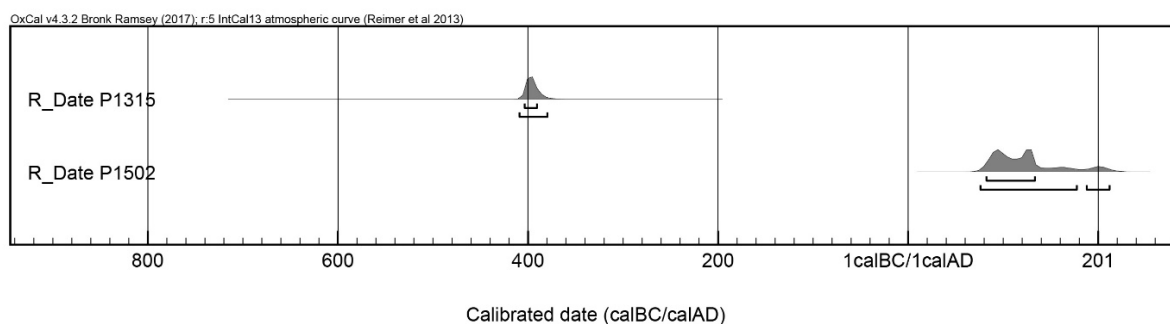
4.2 Brente bein

Det ble funnet noen få biter brente bein i røys 1 ID 180088. I røys 2 ID 180089, ble det funnet en bit brent bein i en kullprøve fra røysa. I røys 3 ID 180087 ble det ikke funnet noen brente bein. Det ble heller ikke funnet noen brente bein i røys fire ID 55630. Her er nok ombygningen av røysa årsaken til at det ikke ble funnet brente bein eller gjenstandsmateriale fra jernalderen.

4.3 Dateringer

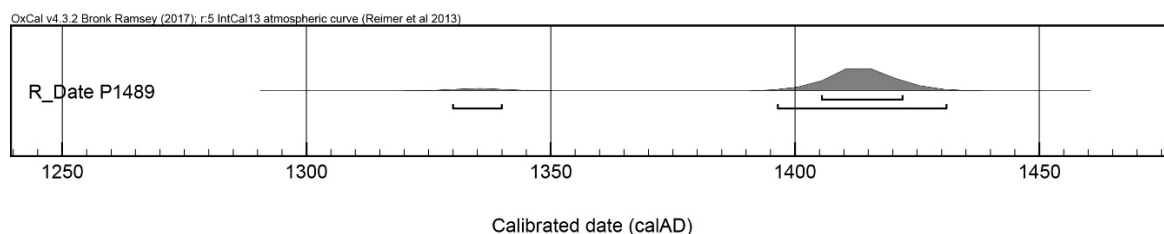
Det ble sendt inn 2 kullprøver fra røys 1, 1 prøve fra røys 2, 1 prøve fra røys 3 og 2 prøver fra røys 4. Når det gjelder hvor representative og sikre kullprøver fra gravrøyser er, må man ta i betraktning at siden røysene hovedsakelig består av avrundede steiner, kan små og lette partikler falle ned i røysene. Det er sjeldent at røysene anlegges over selve stedet for likbrenningen, så det er som regel minimalt med daterbart kull som følger med et eventuelt beinmateriale. Prøvene som ble tatt fra røys 2 og 3 på Være ble tatt fra bunnen av røysene, og vil forhåpningsvis datere tiden da røysene ble anlagt eller tidsrommet rett før. Da resultatene fra kullprøvene kom viste de at røys 2 var den eldste røysa med en datering til førromersk jernalder 2330 $\pm$ 20 BP, Cal. 409-380 f.Kr (TRa-1417). Dateringsresultatene fra røys 3 viste romersk jernalder 1875 $\pm$ 15 BP, Cal. 78-212 e.Kr (TRa-14022). Begge disse røysene har da eldre jernalder dateringer (se vedlegg 10 for utfyllende informasjon).

Figur 39. Model av dateringene fra røys 2 og 3.

Fra røys 1 ble det sendt inn en dateringsprøve fra et lite område med mørk brun silt som skilte seg ut fra massene rundt. Denne lille lagflekken lå over markoverflaten røysa var anlagt på og var antatt å ha en noe sikrere kontekst enn de andre prøvene.

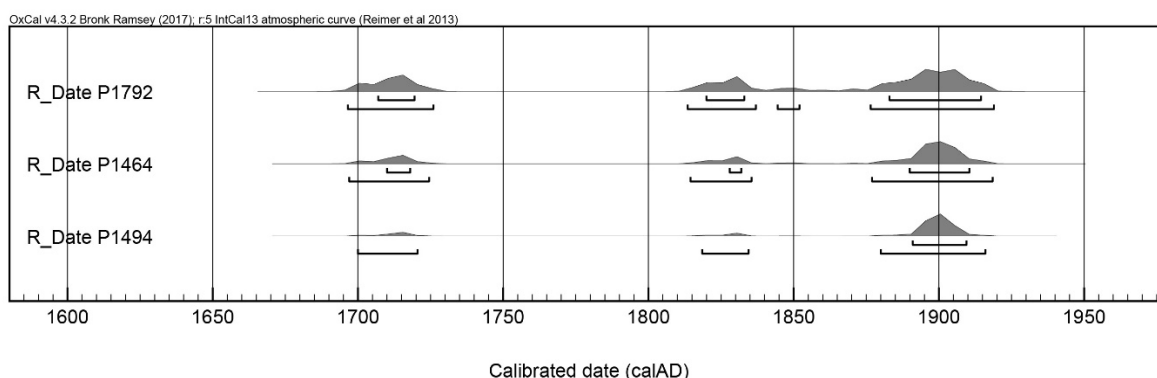
Dateringsresultatet fra denne prøven ga et middelalder resultat: 535 $\pm$ 15 BC, Cal.1330-1433 e.Kr (TRa-14015) se vedlegg 10 for utfyllende informasjon. Dette stemmer godt med dateringen av hesteskoen som ble funnet og henger nok sammen med nedleggingen av denne i røysa.

Figur 40. Model for dateringen fra røys 1.

Det ble også sendt inn en kullprøve fra bunnen av røys 4. Denne ga dessverre en nyere tids datering: 70 $\pm$ BP, Cal. 1706-1915 e.Kr (TRa-14016). Dette er likevel ikke en overraskelse ettersom prøven besto av frø som lett kan ha falt ned mellom steinene.

Fra den ombygde røys 4 ble det sent inn en prøve til datering fra tregulvet i røykovenen. Fra keramikken vet vi at ovnen var i bruk i perioden sent 1700-tall og inn på 1800-tallet. Dateringen fra gulvet kan gi en sikrere datering på når ombygningen av røysa skjedd. Resultatet fra denne prøven viste 80+/-BP, Cal.1696-1919 e.Kr (TRa-14019) se vedlegg 10 for utfyllende informasjon. Dette passer godt med dateringene fra keramikken og glasset. Det ble også sendt in en prøve fra bunnen av røys 4 i håp om en datering fra da røysa ble anlagt. Resultatet her ble 60+/- BP, Cal.1699-1917 e.Kr (TRa-14020) se vedlegg 10 for utfyllende informasjon. Dette er dessverre enda en datering som viser tilbake til ombyggingen av røysa og ikke når den opprinnelig ble oppført.

Figur 41. Model av andre dateringsprøve fra røys 1 (P1464) og to prøver fra røys 4 (P1494 og P1792)

4.4 Naturvitenskapelige prøver og analyser

Det ble ikke sendt inn noen naturvitenskapelige prøver fra denne utgravingen ettersom det ble ansett at det ville være svært lite nyttig informasjon å få ut fra en slik prøve, ettersom røysene lå i et karrig utmarksområde og at tre av røysene var utsatt for forstyrrelser.

5 Resultat

Utgravningene av røysene på Være østre styrket tolkningen av at de fire røysene var gravrøysar fra jernalderen. Utfra dateringsresultatene kan vi plassere dem i eldre jernalder med en forstyrrelse i to av dem datert til middelalder. Mange gravrøysar, både i gravfelt og enkeltstående kan ha få eller ingen funn. Siden det kom brente bein i to av røysene på den nedre delen av utgravningsområdet er det sannsynlig at den tredje også var en gravrøys. Røys 4 er også tolket som en gravrøys, til tross for at den er svært ombygd. Den opprinnelige formen har nok vært den ovale formen. Denne røysa ligger omtrent på samme høyde som røys: ID 97692. Denne ligger inne i et boligområde i øst. Alle røysene vi undersøkte var preget at å ha blitt forstyrret og i tilfellet røys 4 også ombygd. Grunnen til dette er nok røysenes beliggenhet nær bebyggelse og ferdselsveier. Dette har gjort at de nok har ligget ganske utsatt til for forstyrrelser. I tillegg til de utgravde røysene ble det registrert en mulig rydningsrøys (felt-ID: 1748) utenfor planområdet. Denne røysa besto av både større og mindre steiner og hadde en stor skiferstein liggende på toppen.

6 Litteratur

- Antonsen E, I. 2011: Hestene i Trondheim. En arkeologisk analyse av middelalderens hesteutstyr og andre «hesterelaterte» spor fra byen. Masteroppgave. NTNU.
- Clark, J.1995: Horseshoes. I: J. Clark (Red) The medieval Horse and its equipment. Medieval Finds from Excavations in London. Museum of London.
- Engwall, G.1936: Hästskor. Några hästskotyper från medeltid och renässans i kulturhistoriska museets samlingar av Lundafynd. Kulturen. En årsbok.
- Færden, G: Metallgjenstander.1992. I: E. Schia & P. B. Molaug (Red.) De arkeologiske utgravninger I Gamlebyen, Oslo. Bind: dagliglivets gjenstander –del 1. Øvre Ervik: Alvheim & Eide Akademisk forlag.
- Gansum, T.2002: Hestesko og hestekosøm som kildemateriale. META, Medeltidsarkeologisk tidsskrift 2/2002.
- Hodne, Ø.1999: Norsk folketro. Cappelen.
- Kostveit, A. Ø.2007: Hesten i myter og folketro. Tun forlag.
- Lidén, H. E.1995: Møtet mellom hedendom og kristendom. Universitetsforlaget. Oslo.
- Meling, T.2000: Graver med hest og hesteutstyr. Eit uttrykk for makt og alliansar på Vestlandet i merovingertida? Hovudfagsoppgåve i arkeologi med vekt på Norden. Universitetet i Bergen. Våren 2000.
- Mo, R.1957: Dalbygg og utfjording. Folkeminne fra Salten. Skrifter fra Norsk Folkeminnelag NFL 79.
- Riddervold, A.1993: Konservering av mat. Tørking-røyking-salting-gjæring-sukkersylting. Teknologisk forlag.
- Skar, J.1961: Gamalt or Setesdal. I-III. Samlaget.
- Steinsland, G.2005: Norrøn Religion. Myter, riter, samfunn. Pax Forlag A/S, Oslo.
- Stylegar, F-A og Bandlien, B. 2010: Sagaspor: kulturhistoriske fortellinger fra vikingtid og middelalder. Andresen & Butenschøn A/S.

Vedlegg

Vedlegg 1: Fotoliste feltfoto

Vedlegg 2: Fotoliste funnfoto

Vedlegg 3: Fotoliste fotogrammetri

Vedlegg 4: Fotoliste ortofoto

Vedlegg 5: Ortofoto, røys 1, ID 180088

Vedlegg 6: Ortofoto, røys 2, ID 180089

Vedlegg 7: Ortofoto, røys 3, ID 180087

Vedlegg 8: Ortofoto, røys 4, ID 55630

Vedlegg 9: Funnliste, inkludert kasserte funn

Vedlegg 10: Datering

Vedlegg 1 Fotoliste feltfoto

Da_62713	Motiv	Sett mot	Lokalitets ID	Fotograf
001.tif	Oversiktsbilde før avdekking	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
002.tif	Oversiktsbilde før avdekking	S	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
003.tif	Oversiktsbilde før avdekking	V	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
004.tif	Arbeidsbilde. Skule Olaus Svendsen Spjelkavik i bildet.		ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Kari Berg Dyrendal
005.tif	Oversiktsbilde av røys 1(180088) etter rensing. Tatt med fotostang. Målestokk: 1 m	SØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
006.tif	Arbeidsbilde. Ragnar Vennatrø og Kari Berg Dyrendal renser røys	N	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
007.tif	Oversiktsbilde av røyser etter rensing	V	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
008.tif	Arbeidsfoto. Graving av røys ID 180089	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
009.tif	Hestesko i røys ID 180088.Med nordpil og 10 cm målestokk	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
010.tif	Hestesko i røys ID 180088. Med nordpil og 10 cm målestokk	SØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
011.tif	Hestesko i røys ID180088. Med nordpil og 10 cm målestokk	SØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
012.tif	Hestesko i røys ID 180088. Med nordpil og 10 cm målestokk	SV	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
013.tif	Hestesko i røys ID 180088. Med nordpil og 10 cm målestokk	NV	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
014.tif	Hestesko i røys ID 180088.	S	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
015.tif	Utsikt mot Være Østre fra Væresholmen.	SØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
016.tif	Oversiktsfoto, røys 1, ID 180088	SØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
017.tif	Oversiktsbilde av røys 1, ID 180088 med nordpil og 1 m målestokk.	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
018.tif	Oversiktsbilde av røys 3, ID 180087.	V	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
019.tif	Oversiktsbilde av røys 3, ID 180087 i haglvær.	Ø	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik

020.tif	Arbeidsbilde. Ragnar Vennatrø og Kari Berg Dyrendal renser røys 1, ID 180088 i haglvær.	V	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
021.tif	Hestesko i røys 3, ID 180087. Med nordpil og 20 cm målestokk	S	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Kari Berg Dyrendal
022.tif	Hestesko i røys 3, ID:180087. med nordpil og 20 cm målestokk	S	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Kari Berg Dyrendal
023.tif	Oversiktsbilde, røys 3 ID:180087 med funnsted for hesteskoen synlig i midten av røysa.	V	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
024.tif	Hestesko i røys 3, ID:180087.	S	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Kari Berg Dyrendal
025.tif	Oversiktsbilde røys 3, ID 180087	S	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
026.tif	Oversiktsbilde røys 3, ID 180087	S	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
027.tif	Oversiktsbilde røys 3, ID 180087	V	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
028.tif	Oversiktsbilde, røys 2 og 3, ID 180089 og 10087	NV	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
029.tif	Arbeidsbilde. Ragnar Vennatrø og Kari Berg Dyrendal renser røys 4, ID 55630	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
030.tif	Påførte masser ved røys 4, ID 55630	Ø	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
031.tif	Påførte masser ved røys 4, ID 55630	Ø	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
032.tif	Oversiktsbilde av røys 4, ID 55630	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
033.tif	Oversiktsbilde røys 4, ID 55630	SV	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
034.tif	Oversiktsbilde røys 4, ID 55630	N	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
035.tif	Oversiktsbilde røys 3 etter fjerning av stein	V	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
036.tif	Oversiktsbilde røys 4, ID 55630. Nedre del av kanalen	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
037.tif	Røys 4, ID 55630. Overgang mellom kammeret og kanalen	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
038.tif	Røys 4, ID 55630. Kammeret	SØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
039.tif	Rester av moderne stolpe	N	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
040.tif	Røys 4, ID 55630. Kanalen. Med nordpil og 1m målestokk	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik

041.tif	Oversiktsbilde røys 4, ID 55630	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
042.tif	Røys 4, ID 55630	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
043.tif	Oversiktsbilde røys 4, ID 55630	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
044.tif	Hagedam på naboeiendommen	SV	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
045.tif	Røys 4, ID 55630. Detaljbilde av kammeret	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
046.tif	Arbeidsbilde. Ragnar Vennatrø, Kari Berg Dyrendal og Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	V	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
047.tif	Røys 4, ID 55630. Kammeret og en del av kanalen	S	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
048.tif	Røys 4, ID 55630. Kammeret og en del av kanalen	N	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
049.tif	Rydningrøys nær gården	SV	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
050.tif	Rydningrøys nær gården	SV	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
051.tif	Rydningrøys nær gården	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
052.tif	Røys 4, ID 55630. Blykule in situ	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
053.tif	Området nordøst for røys 4, ID 55630	NØ	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
054.tif	Arbeidsbilde ved røys 4, ID 55630. Skule Olaus Svendsen Spjelkavik og Kari Berg Dyrendal.	S	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Ragnar Vennatrø
055.tif	Røys 4, ID 55630. Kammeret. 1 m målestokk	N	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
056.tif	Arbeidsbilde ved røys 4, ID 55630. Skule Olaus Svendsen Spjelkavik og Kari Berg Dyrendal	N	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Ragnar Vennatrø
057.tif	Arbeidsbilde ved røys 4, ID 55630. Kari Berg Dyrendal	N	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
058.tif	Røys 4, ID 5563. Kammeret	N	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
059.tif	Arbeidsbilde ved Røys 4, ID 55630. Kari Berg Dyrendal	N	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
060.tif	Tregulvrest i røys 4, ID 55630	SV	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
061.tif	Tregulvrest i røys 4, ID 55630	SV	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik

062.tif	Oversiktsbilde av røys 3,2 og 1.	NV	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
063.tif	Røys 4, ID 55630. Kanalen. 1 m målestokk	N	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
064.tif	Røys 4, ID 55630. Kammeret.	N	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik
065.tif	Røys 4, Id 55630. Kammeret	N	ID55630;ID180087;ID180088;ID180089	Skule O.S. Spjelkavik

Vedlegg 2 Fotoliste funnfoto

Da_62714	Motiv	LokalitetsID	Fotograf
001.tif	Røntgenfoto av jernbit funnet i røys 1. Kassert.	180088	L. Airola
002.tif	T27981:1. Middelalder hestesko (1300/1400-tallet) fra røys 1.	180088	Kari Berg Dyrendal
003.tif	T27983:1. Middelalder hestesko. Antatt datering 1150/1200-tallet	180087	Kari Berg Dyrendal
004.tif	Jernbit funnet i røys ID 180088. Kassert	180088	Kari Berg Dyrendal
005.tif	Jernbit fra røys 1 øverst og jernbiter fra røys 3 underst. Alle funnene ble kassert	180088,180087	Kari Berg Dyrendal
006.tif	Samlefoto av funnene fra røys 4. Bildet viser spiker, glasert steingods, trønderkeramikk: -rester av oppbevaringskrukke og rester av et fat. Nederst på bildet ser man engelsk pearlwear steingods, en blykule og en bit glass fra et drikkeglass. Alle funnene ble kassert	55630	Kari Berg Dyrendal
007.tif	Samlebilde av kasserte funn fra røys 4. Spiker, steingods, trønderkeramikk, blykule, glass.	55630	Kari Berg Dyrendal
008.tif	Røntgenbilde av hestesko T27981-001 fra røys 1 og hestesko T27983-001 fra røys 3	180088,180087	L. Airola
009.tif	Røntgenbilde av hestesko T27981-001 fra røys 1 Datering 1300/1400-tallet.	180088	Kari Berg Dyrendal
010.tif	Røntgenbilde av hestesko T27983-001 fra røys 3. Datering 1150/1300-tallet	180087	Kari Berg Dyrendal

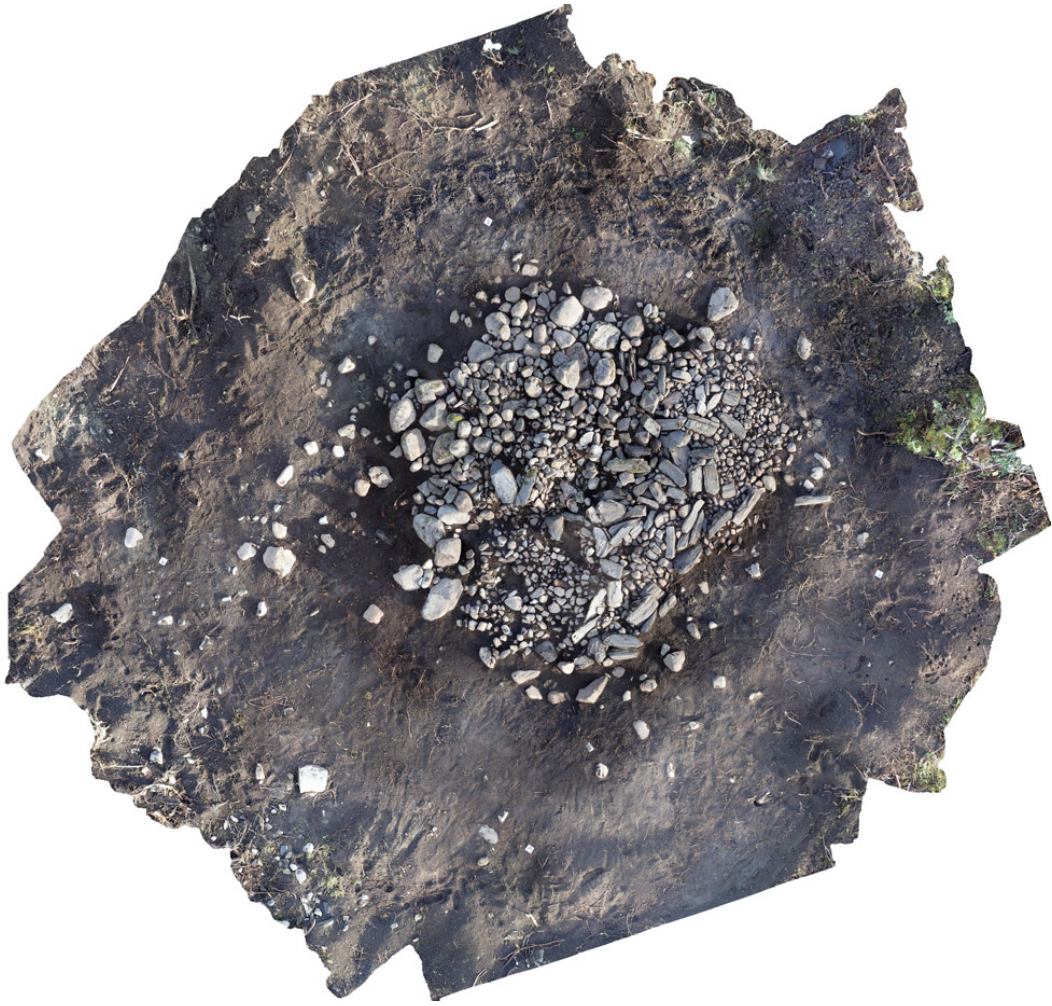
Vedlegg 3 Fotoliste fotogrammetri

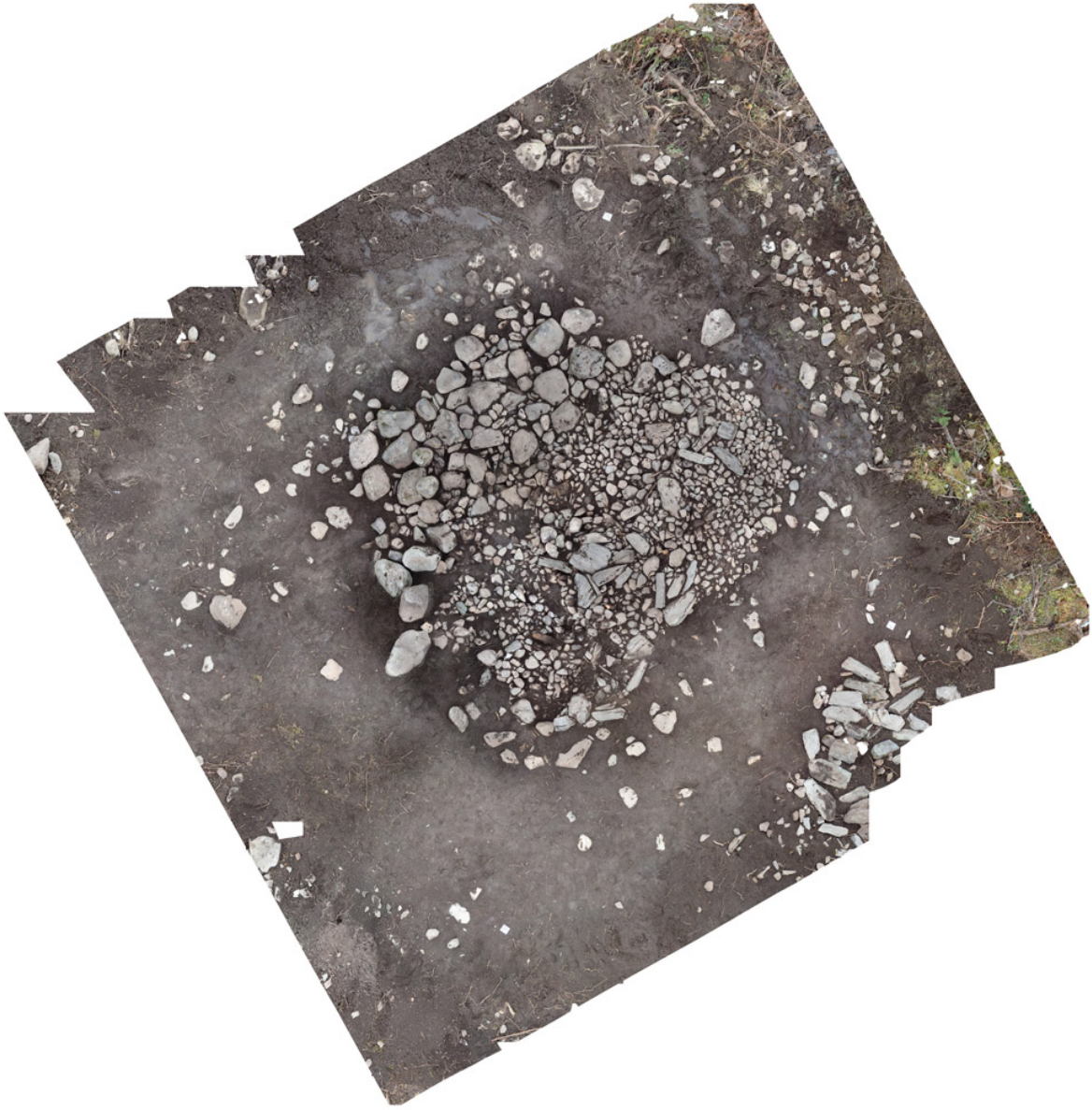
Da. nr.	Motiv	Antall grunnlagsfoto	Fotograf	Dato grunnlagsfoto
62715	Være Østre 3D modell røys 1 etter avtorving	177	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	11.09.2018
62716	Være Østre 3D modell røys 2 etter avtorving	131	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	12.09.2018
62717	Være Østre 3D modell røys 3 etter avtorving	90	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	25.09.2018
62718	Være Østre 3D modell røys 4 etter avtorving	194	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	11.10.2018
62719	Være Østre 3D modell røys 4, fotogrammetri 5	147	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	17.10.2018

Vedlegg 4 Fotoliste ortofoto

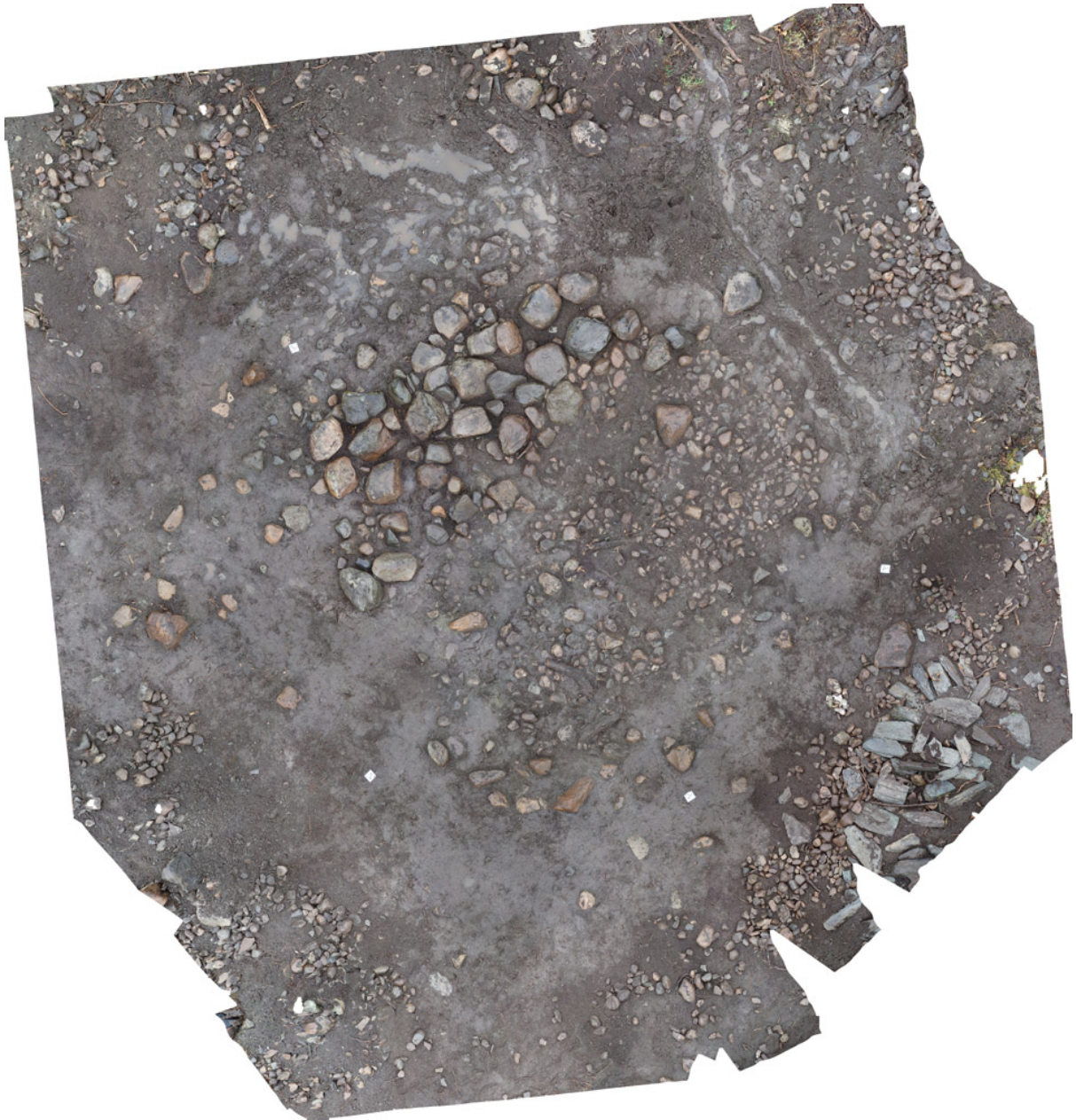
Filnavn	Motiv	LokalitetsID	Fotograf	Opptaksdato
Da_62821_001.tif	Røys 1, fotogrammetri 2 ortofoto	180088	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	14.09.2018
Da_62821_002.tif	Røys 1, fotogrammetri 3 ortofoto	180088	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	18.09.2018
Da_62821_003.tif	Røys 1, fotogrammetri 4 ortofoto	180088	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	21.09.2018
Da_62821_004.tif	Røys 1, fotogrammetri 5 ortofoto	180088	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	02.10.2018
Da_62821_005.tif	Røys 1, fotogrammetri 6 ortofoto	180088	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	04.10.2018
Da_62821_006.tif	Røys 1, fotogrammetri 7 ortofoto	180088	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	05.10.2018
Da_62821_007.tif	Røys 2, fotogrammetri 2 ortofoto	180089	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	19.09.2018
Da_62821_008.tif	Røys 2, fotogrammetri 3 ortofoto	180089	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	20.09.2018
Da_62821_009.tif	Røys 2, fotogrammetri 4 ortofoto	180089	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	21.09.2018
Da_62821_010.tif	Røys 2, fotogrammetri 5 ortofoto	180089	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	25.09.2018
Da_62821_011.tif	Røys 3, fotogrammetri 2 ortofoto	180087	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	28.09.2018
Da_62821_012.tif	Røys 3, fotogrammetri 3 ortofoto	180087	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	01.10.2018
Da_62821_013.tif	Røys 3, fotogrammetri 4 ortofoto	180087	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	02.10.2018
Da_62821_014.tif	Røys 3, fotogrammetri 5 ortofoto	180087	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	05.10.2018
Da_62821_015.tif	Røys 3, fotogrammetri 6 ortofoto	180087	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	08.10.2018
Da_62821_016.tif	Røys 3, fotogrammetri 7 ortofoto	180087	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	11.10.2018
Da_62821_017.tif	Røys 4, fotogrammetri 2 ortofoto	55630	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	15.10.2018
Da_62821_018.tif	Røys 4, fotogrammetri 3 ortofoto	55630	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	16.10.2018
Da_62821_019.tif	Røys 4, fotogrammetri 4 ortofoto	55630	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	17.10.2018
Da_62821_020.tif	Røys 4, fotogrammetri 6 ortofoto	55630	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	18.10.2018
Da_62821_021.tif	Røys 4, fotogrammetri 7 ortofoto	55630	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	18.10.2018
Da_62821_022.tif	Røys 4, fotogrammetri 8 ortofoto	55630	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	19.10.2018
Da_62821_023.tif	Røys 4, fotogrammetri 9 ortofoto	55630	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	19.10.2018
Da_62821_024.tif	Røys 4, fotogrammetri 10 ortofoto	55630	Skule Olaus Svendsen Spjelkavik	19.10.2018

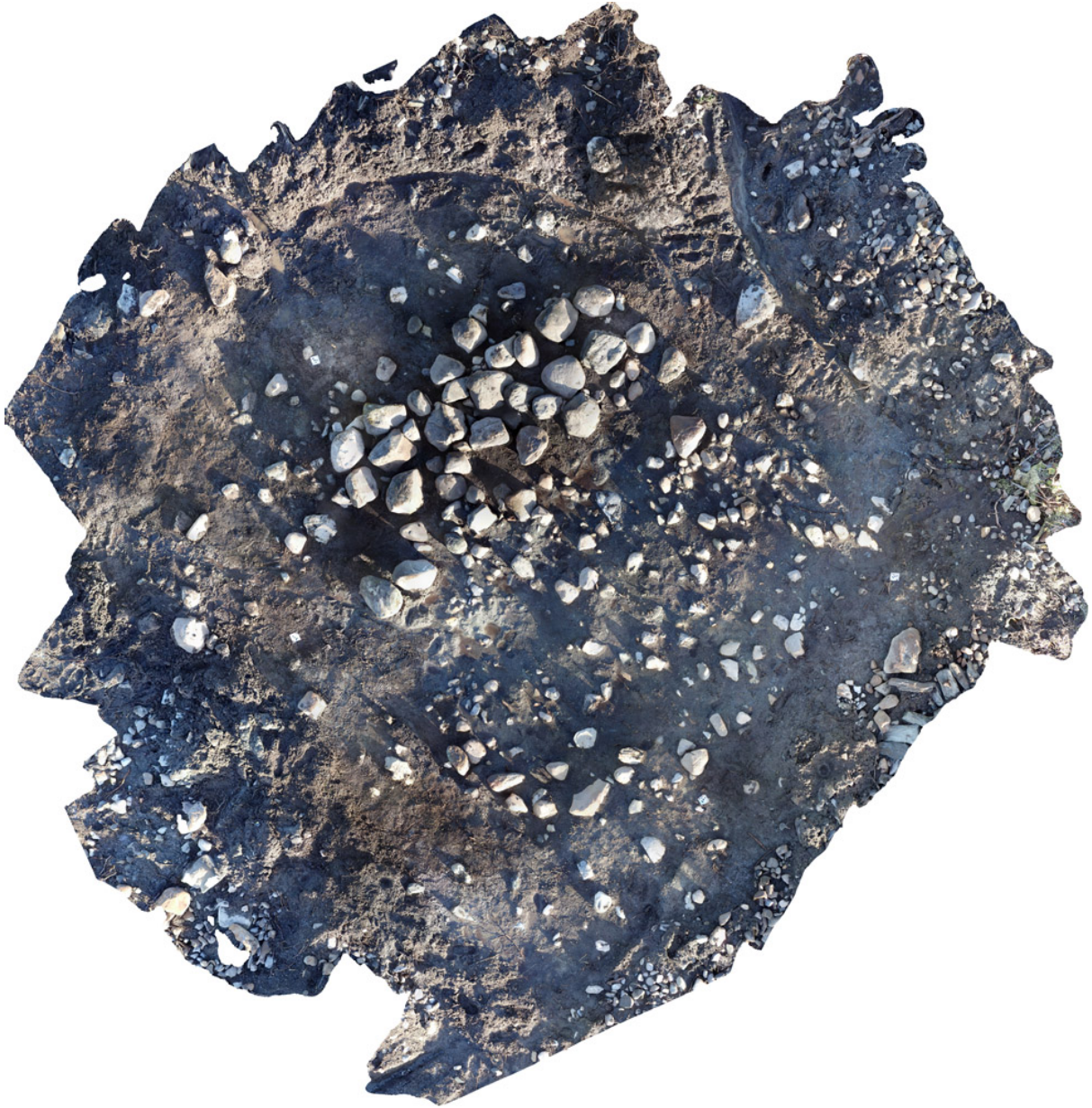
Vedlegg 5 Ortofoto, røys 1, ID 180088

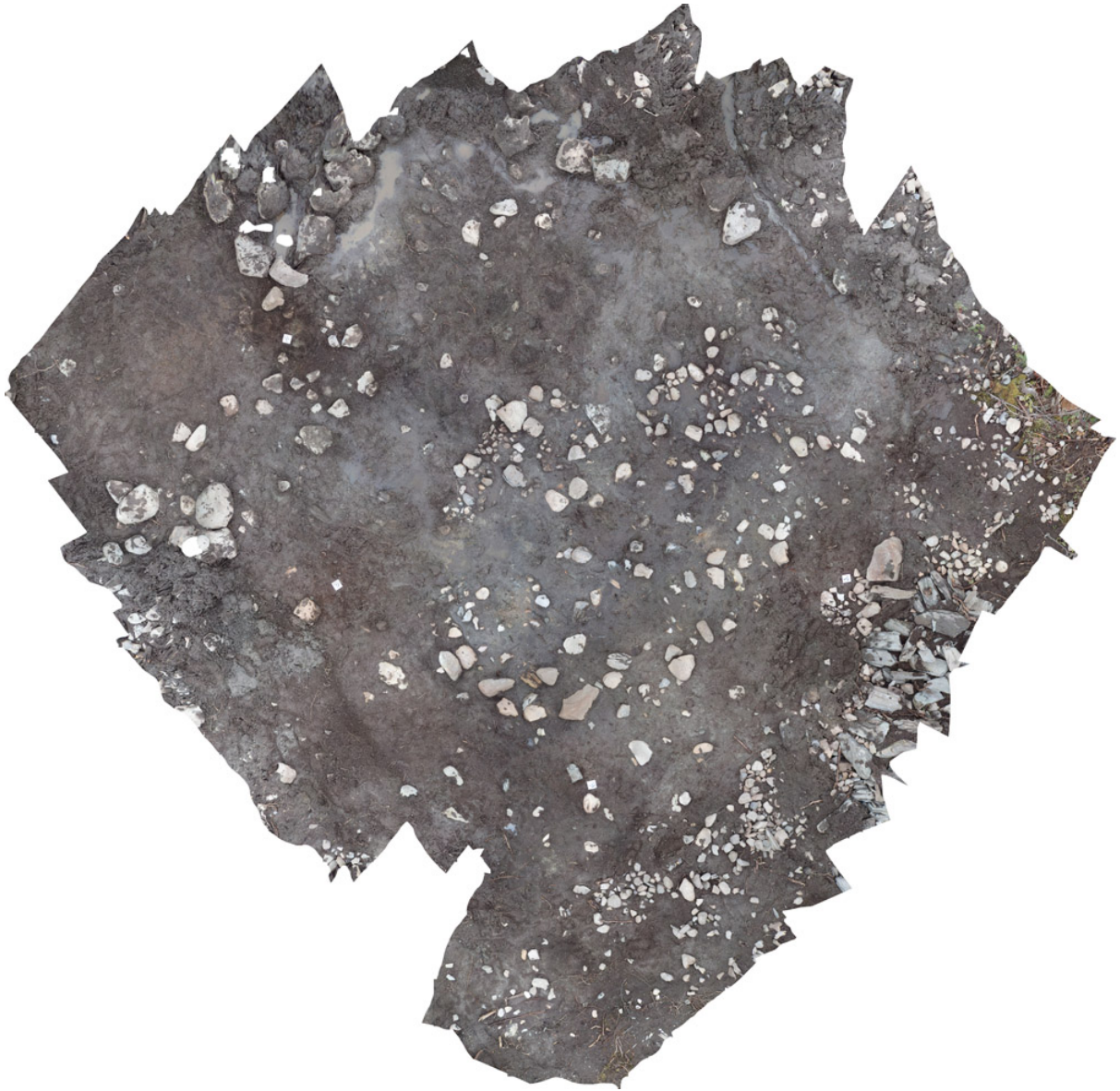

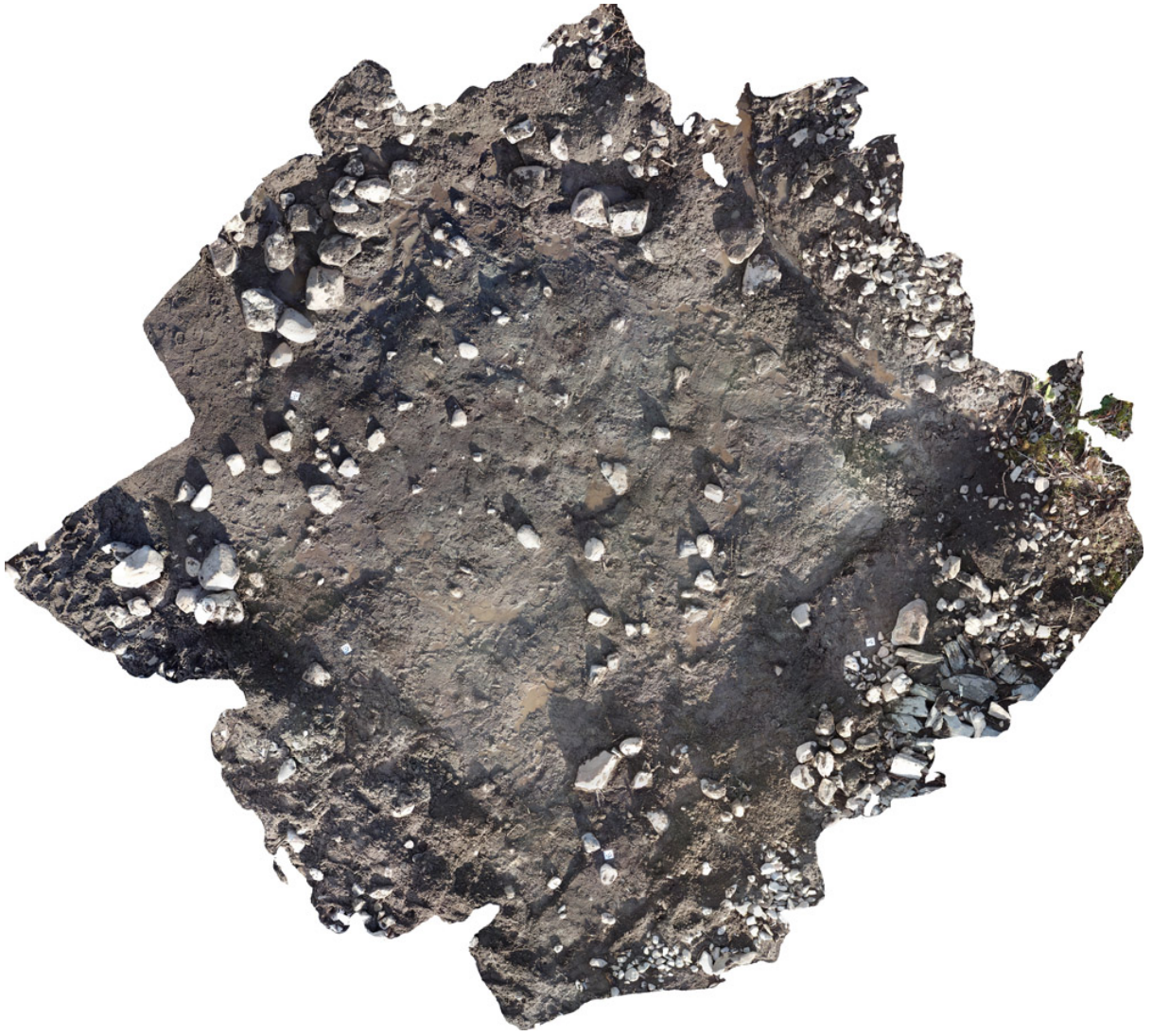

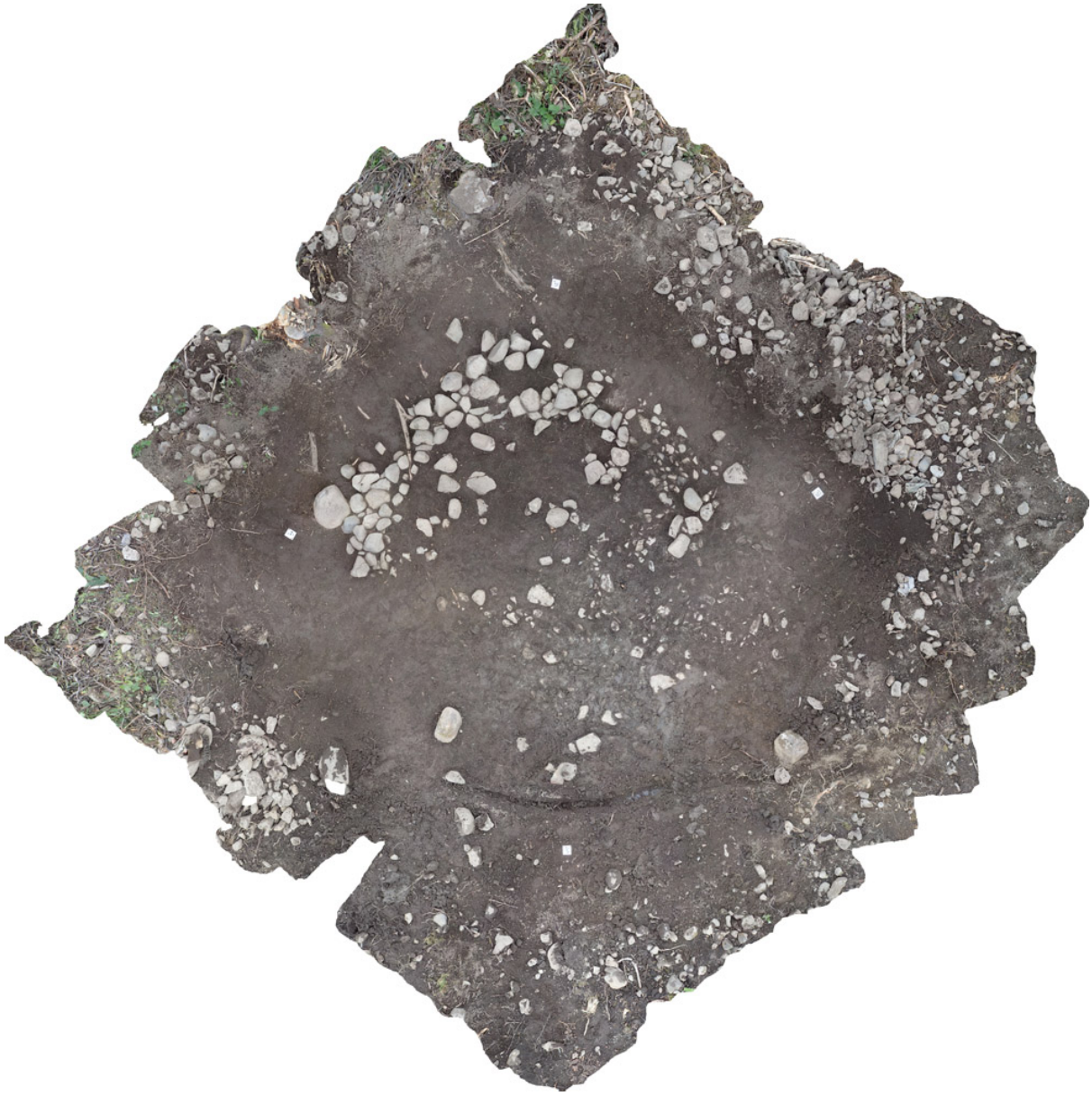

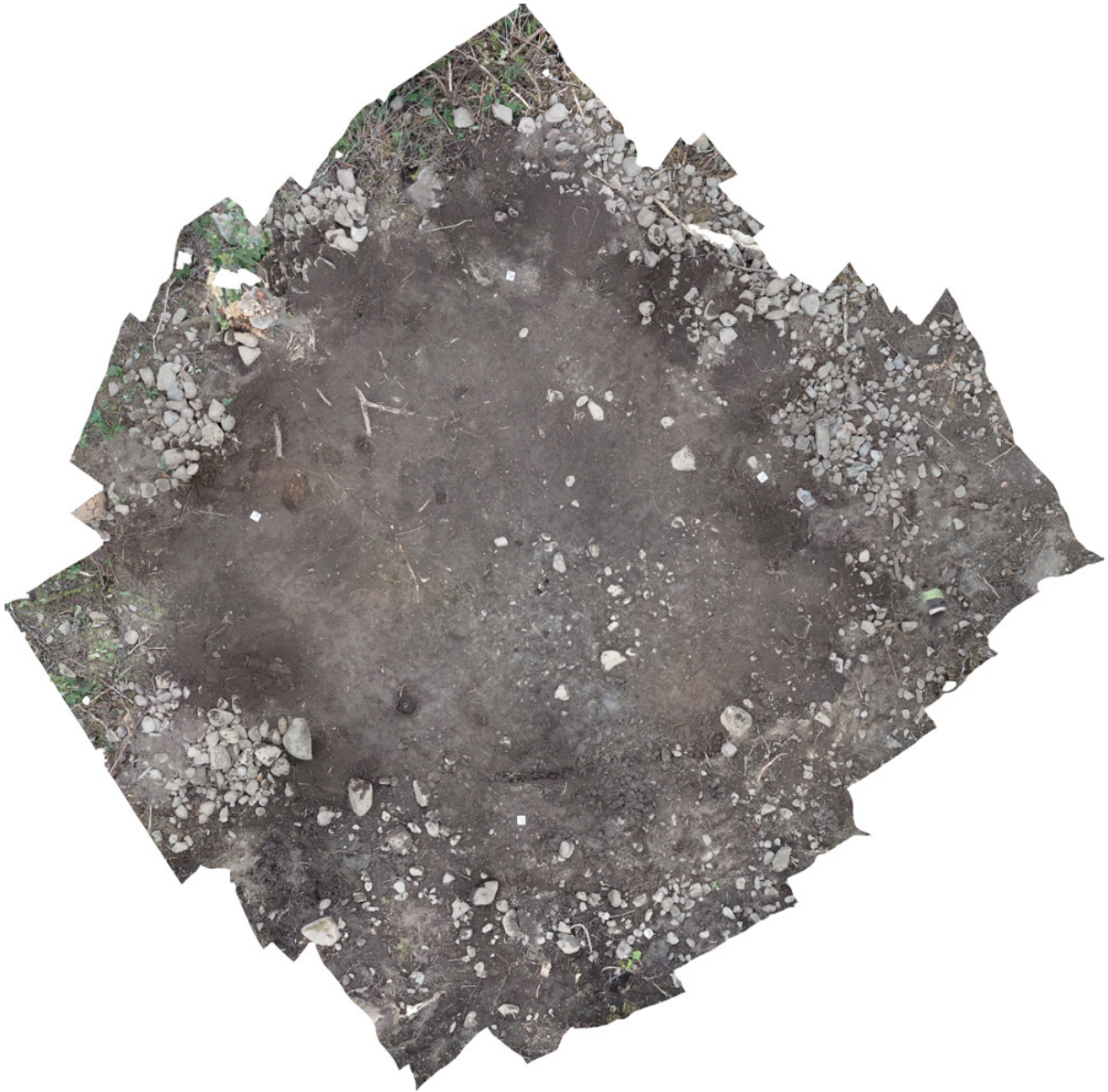

Vedlegg 6 Ortofoto, røys 2, ID 180089

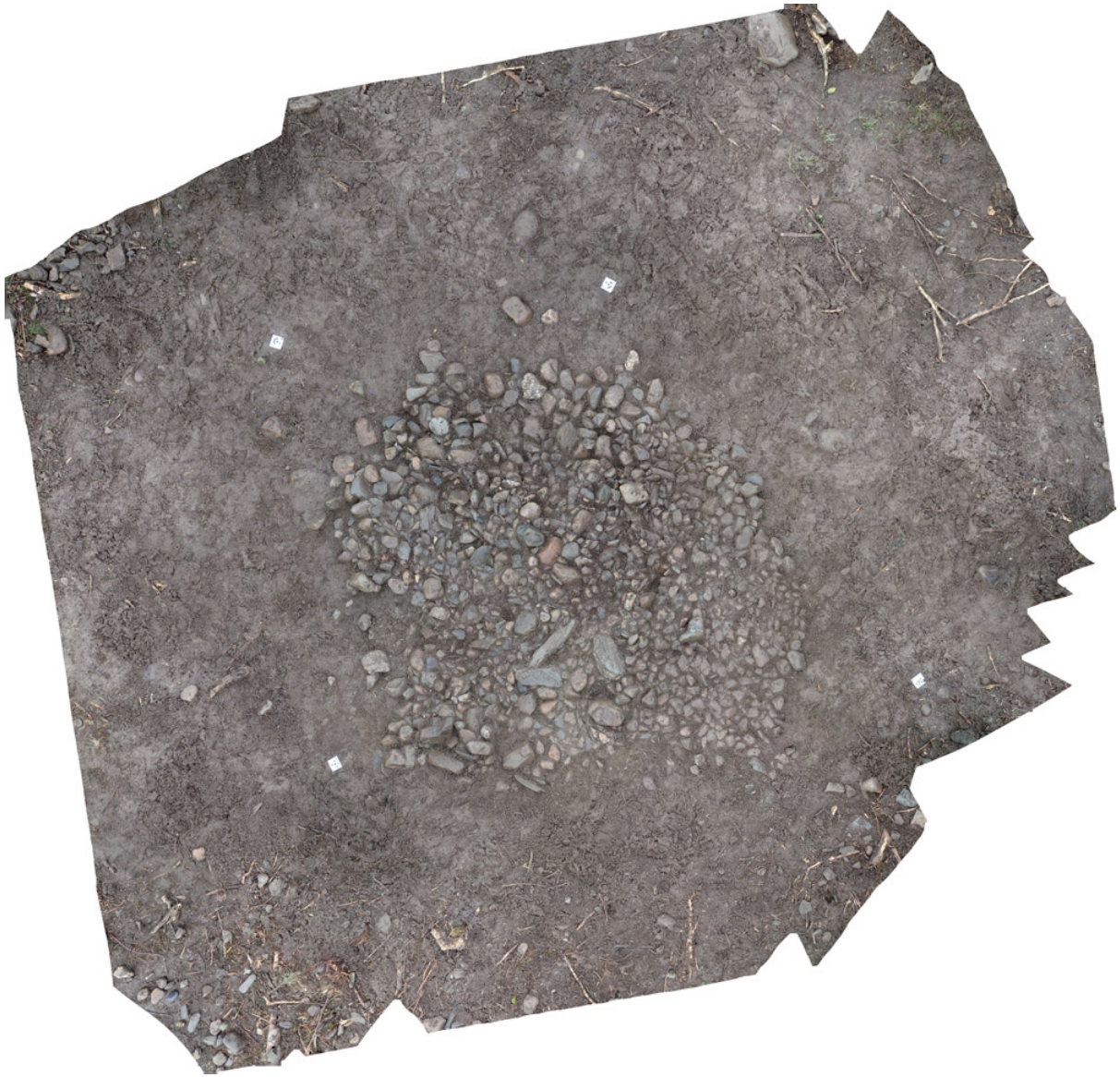

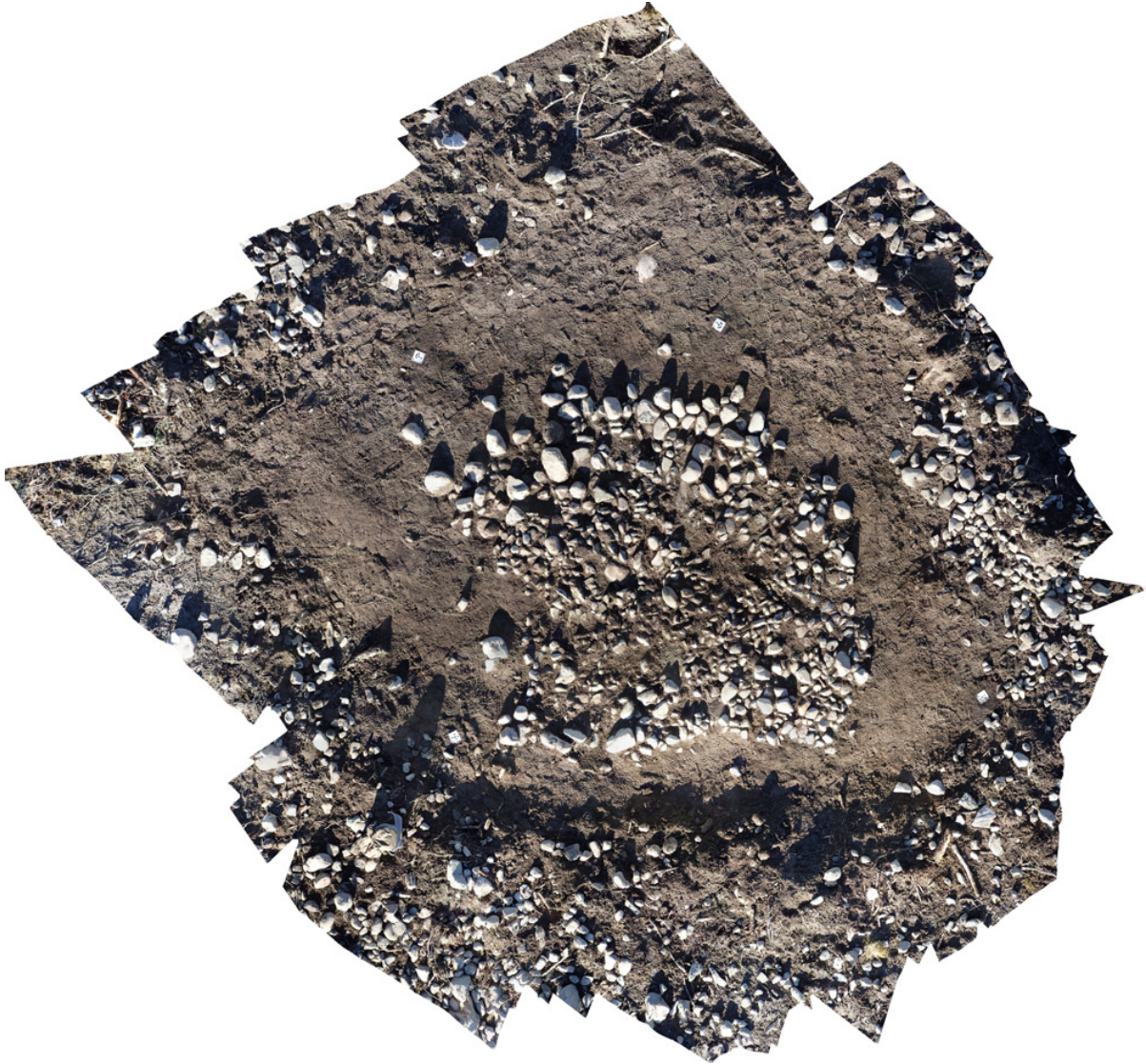
Vedlegg 7 Ortofoto, røys 3, ID 180087

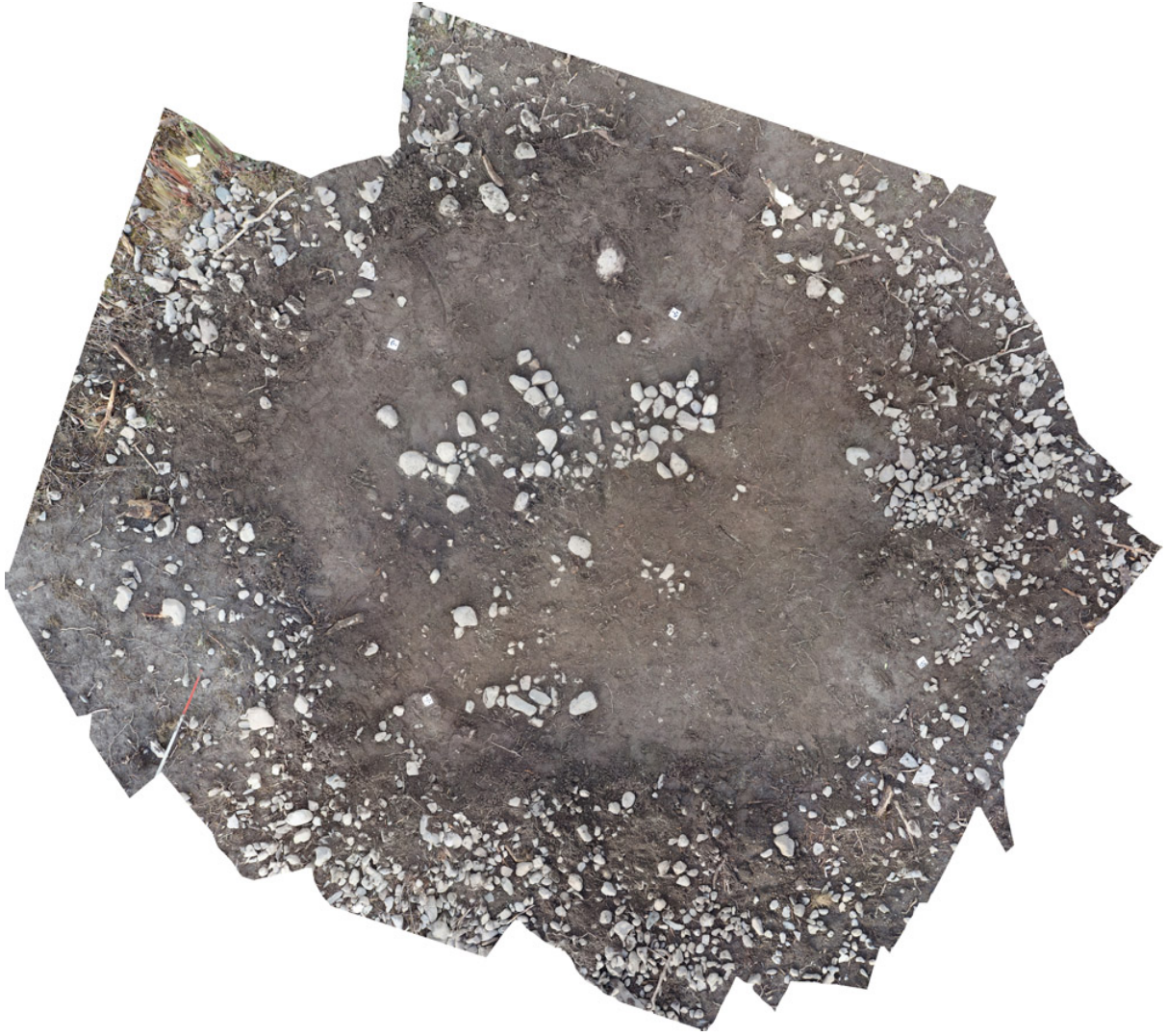

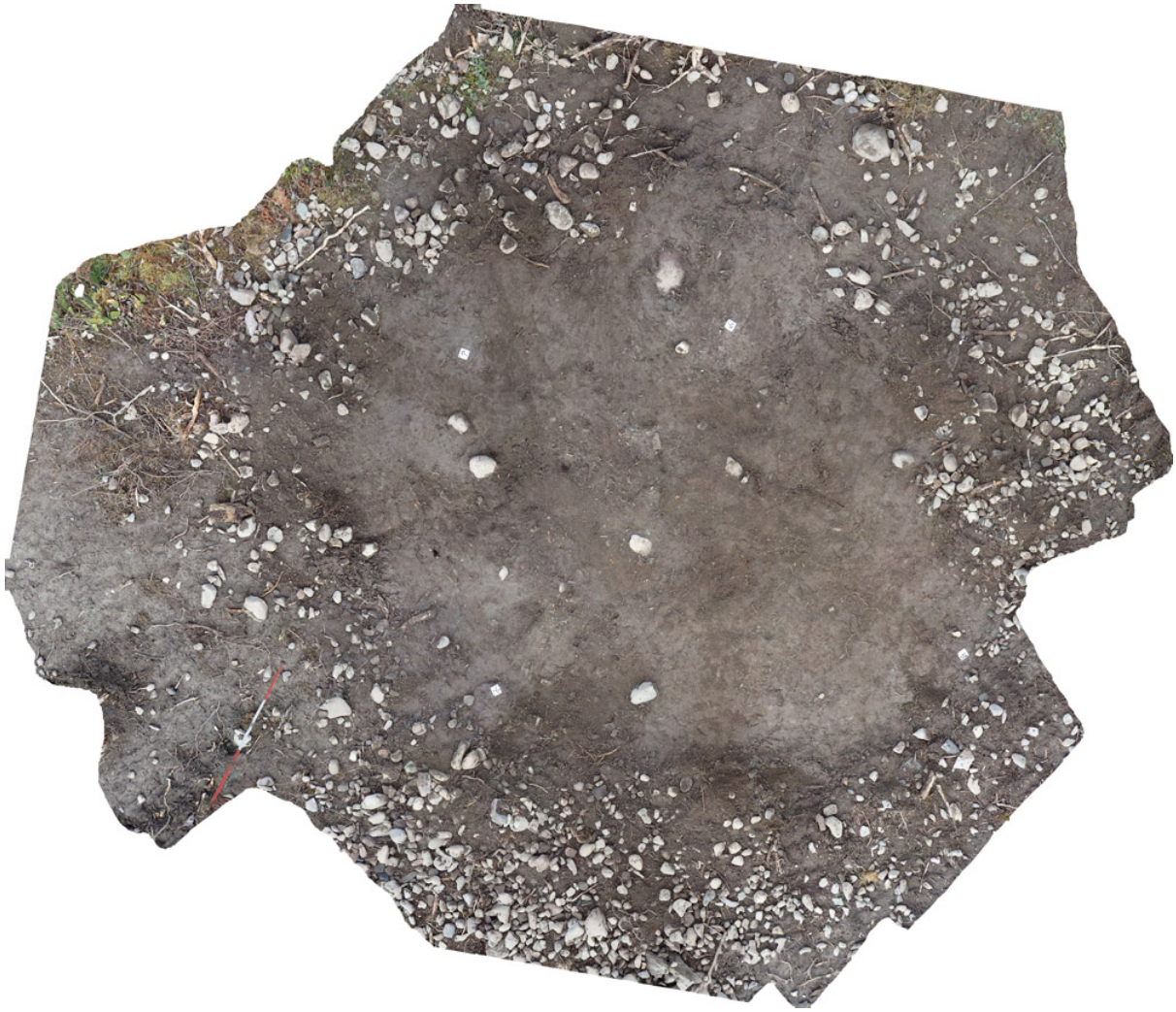

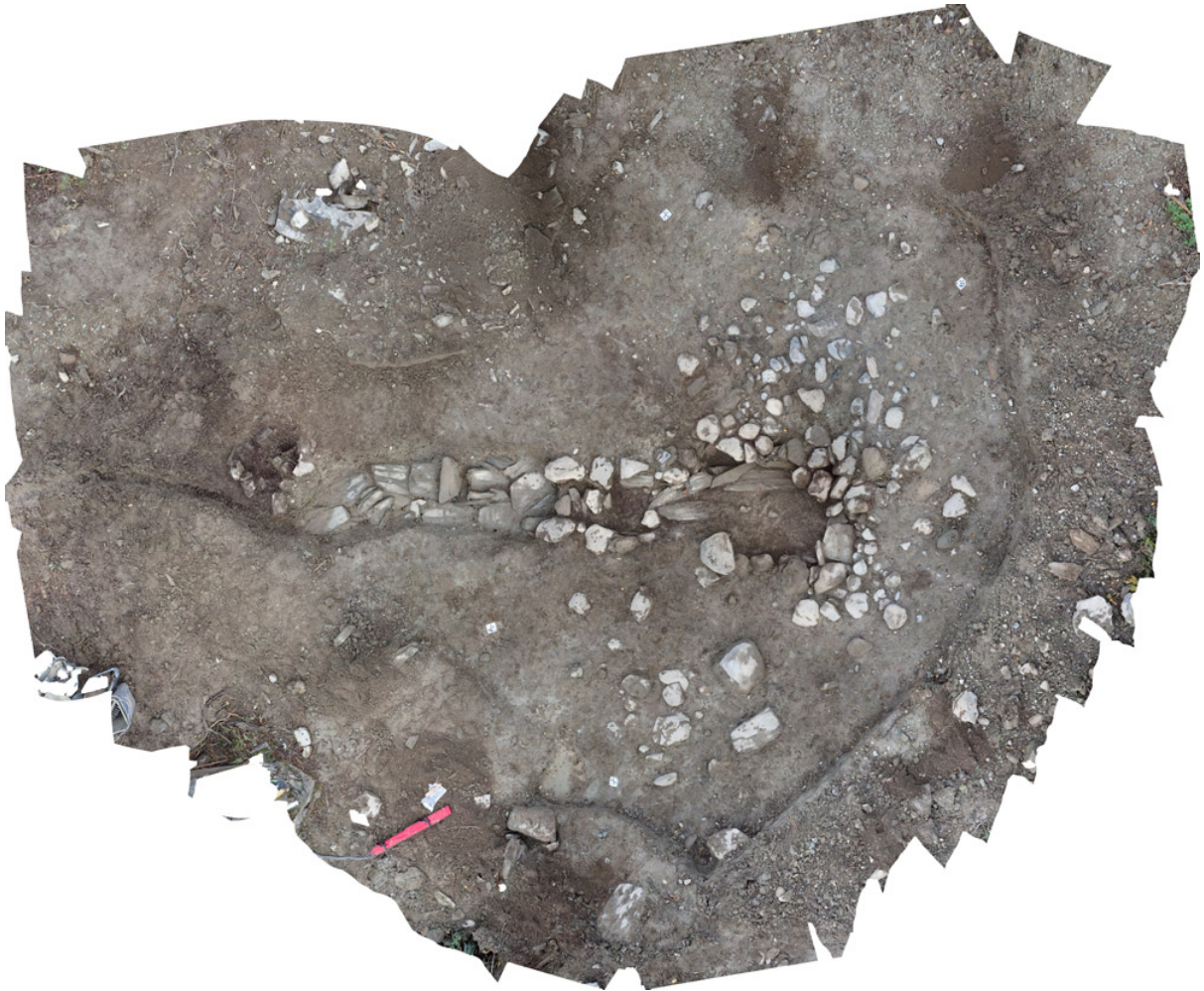

Vedlegg 8 Ortofoto, røys 4, ID 55630

Vedlegg 9 Funnliste

Funnomstendighet: Arkeologisk utgraving funn og prøver fra utgraving av fire gravrøyser ved gården Være Østre. Trondheim kommune, Trøndelag 2018 i forbindelse med en boligutbygging i regi av TOBB. Prosjektleder Geir Grønnesby. Feltleder Kari Berg Dyrendal. Gravrøysene lå i et utmarksområde øst for gården, med en gang og sykkelsti som går både på nedsiden og på oversiden av røysområdet. Funn fra utgravingen ga to middelalder hestesko og en bit brent bein. I tillegg til funnmateriale ble det sendt inn 6 kullprøver til datering.

Røys 1: ID180088

T27981/1-3

Gravfunn fra eldre jernalder/middelalder/nyere tid fra VÆRE ØSTRE, av VÆRE SØNDRE (27/2), TRONDHEIM K., TRØNDELAG.

1) **Hestesko** av jern.

Tung korrodert hestesko. Har flest likhetspunkter med svensk toffelskotype. Røntgenbildet av skoen viser sømrand. Antatt datering: 1300 til sent 1400-tallet. En kullprøve fra samme røys som hesteskoen ble funnet i ga en datering til 1330-1433 AD

Fnr: 130

Mål: L 13cm, B 12 cm. Tykkelse ved tåen: 1,6 cm. Største tykkelse ved hakene : 2,2 cm *L:* 13,0 cm. *B:* 12,0 cm. *T:* 1,5 cm. *Stl:* 13,0 cm. *Stb:* 12,0 cm. *Stt:* 2,2 cm. *Vekt:* 301,90 gram.

Datering: 1300-1400-tallet

2) **Prøve** av trekull, *Juniperus* sp..

TRa-14015. Kullprøve. Intet restmateriale

Fnr: 1489. *Vekt:* 0,9 gram.

Datering: 536+/-15

3) **Prøve** av trekull, frø.

TRa-14016. Kullprøve. Intet restmateriale

Fnr: 1464. *Vekt:* 0,2 gram.

Datering: 70+/-15

Kartreferanse/-koordinater: Projeksjon: EU89-UTM; Sone 32, *N:* 7034864,873, *Ø:* 578798,484.

LokalitetsID: 180088.

Innberetning/litteratur: Kari Berg Dyrendal og Geir Grønnesby, 28.02.2019, Fire gravrøyser på Være Østre Trondheim kommune, Trøndelag

Funnet av: Kari Berg Dyrendal.

Funnår: 2018.

Litteratur: Engwall1936: Hästskor. I: Kulturen, s. 87-93.

RØYS 2:180089

T27982/1-2

Gravfunn fra eldre jernalder/middelalder/nyere tid fra VÆRE ØSTRE, av VÆRE SØNDRE (27/2), TRONDHEIM K., TRØNDELAG.

1) **Osteologisk materiale** av bein.

Liten nesten firkantet bit brent bein, mulig human osteologisk.

Fnr: 1315.

Mål: L:0,8 cm, B: 0,7cm, T:0,6 cm *L:* 0,8 cm. *B:* 0,7 cm. *T:* 0,6 cm. *Vekt:* 0,5 gram.

2) **Prøve** av trekull, *Alnus sp*, Dicotyledon.

TRa-14017. Kullprøve. intet restmateriale

Fnr: 1489. *Vekt:* 0,2 gram.

Datering: 2330+/-20

Kartreferanse/-koordinater: Projeksjon: EU89-UTM; Sone 32, *N:* 7034879,942, *Ø:* 578820,570.

LokalitetsID: 180089.

Innberetning/litteratur: Kari Berg Dyrendal og Geir Grønnesby, 01.02.2019, Fire gravrøyser på Være Østre

Funnet av: Kari Berg Dyrendal.

Funnår: 2018.

Katalogisert av: Kari Berg Dyrendal.

RØYS 3:ID 180087

T27983/1-2

Gravfunn fra **eldre jernalder/middelalder/nyere tid** fra VÆRE ØSTRE, av VÆRE SØNDRE (27/2), TRONDHEIM K., TRØNDELAG.

1) **Hestesko** (sko med bølget ytterkant) av jern.

Liten hestesko med svakt bølget kant, Har ikke haker, sømrand eller reisning/grev. Antatt datering; 1150-1300 tallet

Fnr: 1470.

Mål: L: 10,3 cm, B: 10 cm, T: 1,3cm. Indre mål: 5,5 cm L: 10,3 cm. B: 10,0 cm. T: 1,3 cm.

Stt: 1,4 cm. *Vekt:* 164,9 gram.

Datering: 1150-1300 tallet

Strukturnr: 180087 Funnet ved utgravning av gravrøys på Være Østre.

2) **Prøve** av trekull, Betula sp/Dicotyledon.

Tra-14022. Kullprøve. Intet restmateriale

Fnr: 1502. *Vekt:* 0,2 gram.

Datering: 1875+/-15

Kartreferanse/-koordinater: Projeksjon: EU89-UTM; Sone 32, N: 7034883,336, Ø: 578834,231.

Lokalitets ID: 180087.

Innberetning/litteratur: Kari Berg Dyrendal og Geir Grønnesby, 28.02.2019, Fire gravrøyser på Være Østre Trondheim kommune, Trøndelag

Funnet av: Kari Berg Dyrendal.

Funnår: 2018.

Litteratur: Færden, G.1990: Metallgjenstander. De arkeologiske utgr. i gamlebyen, Oslo.

Bind 7. Dagliglivets gjenstander del 1

Engwall1936: Hästskor. I: Kulturen, s. 87-93.

Katalogisert av: Kari Berg Dyrendal.

578820,570.

LokalitetsID: 180089.

RØYS 4: ID 55630

T28007/1-2

1) **Prøve** av trekull, Picea sp..

TRa-14019.Kullprøve.Intet restmateriale

Fnr: 1792. *Vekt:* 48,2 gram.

Datering: 80+/- BP

Strukturnr: 55630 gravrøys, ombygd til røykovn for fisk. Kullprøven tatt fra plankebit i bunnen av røykovnkammeret.

2) **Prøve** av trekull, Alnus sp..

TRa-14020.Kullprøve.Intet restmateriale.

Fnr: 1494. *Vekt:* 0,8 gram.

Datering: 60+/-BP

Strukturnr: 55630 gravrøys, ombygd til røykovn for fisk. Prøven ble tatt fra bunnen av det røykovnkammeret.

Kartreferanse/-koordinater: Projeksjon: EU89-UTM; Sone 32, N: 7034924,816, Ø: 578934,744.

Lokalitets ID: 55630.

Innberetning/litteratur: Kari Berg Dyrendal og Geir Grønnesby, 28.02.2019, Fire gravrøyser på Være Østre Trondheim Kommune, Trøndelag

Funnet av: Kari Berg Dyrendal.

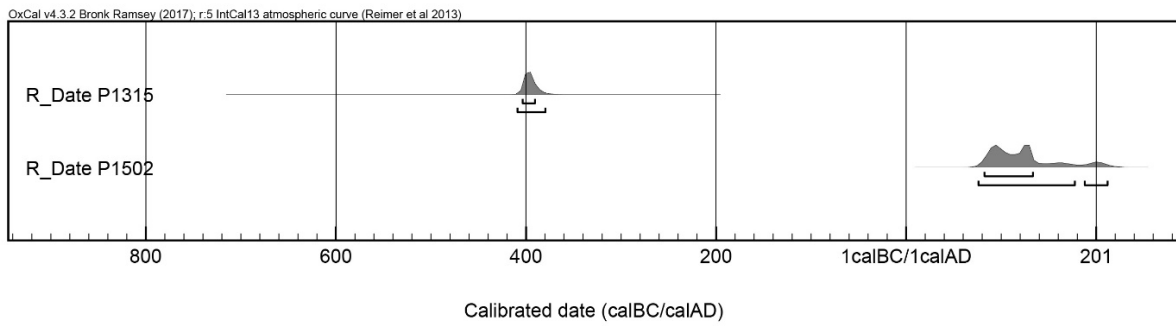
Funn år: 2018.

Katalogisert av: Kari Berg Dyrendal.

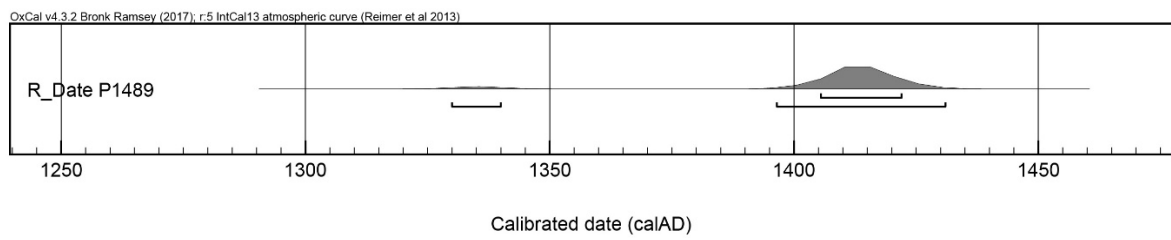
Vedlegg 10 Datering

Prøvenr.	Kontekst ID	Lab ID.	Datert materiale	Datert BP	Kalibrert alder 1 sigma	Kalibrert alder 2 sigma
T27982-002	Bunn av røys 2. 1315	TRa-14017	Trekull av tofrøbladet plante/ or (<i>Dicotyledon</i> / <i>Alnus sp.</i>)	2330 +/- 20	BC 404-391	BC 409-380
T27983-0002	Bunn av røys 3 1502	TRa-14022	Trekull av bjørk/tofrøbladet plante (<i>Betula sp</i> / <i>Dicotyledon</i>)	1875 +/- 15	AD 85-134	AD 78-212
T27981-005	Bunn av røys 1. 1489	TRa-14015	Trekull av einer (<i>Juniperus sp.</i>)	535 +/- 15	AD 1405-1424	AD 1330-1433
T-001	Plankebit fra kammeret i røys 4. 1792	TRa-14019	Trekull av gran (<i>Picea sp.</i>)	80 +/- 15	AD 1706-1914	AD 1696-1919
T27981-006	Bunn av røys 1.1464	TRa-14016	Trekull av frø.	70 +/- 15	AD 1891-1909	AD 1706-1915
T279	Bunn av røys 4.1494	TRa-14020	Trekull av or (<i>Alnus sp.</i>)	60 +/- 15	AD 1714-1909	AD 1699-1917

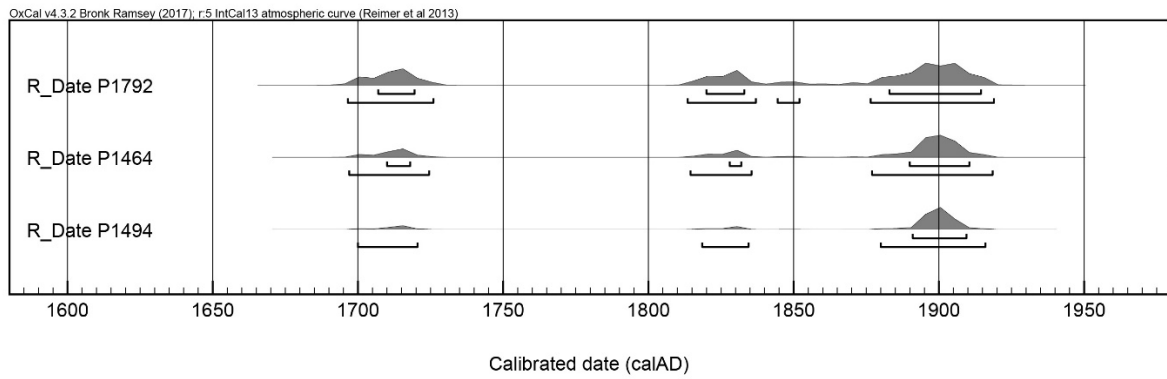
Eldre jernalder dateringer. Røys 2 og 3

Middelalder datering røys 1

Nyere tids dateringer. Røys 1 og 4

NTNU Vitenskapsmuseet er en enhet ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU.

NTNU Vitenskapsmuseet skal utvikle og formidle kunnskap om natur, kultur og vitenskap. Museet skal sikre og forvalte de vitenskapelige samlingene og aktivisere dem gjennom forskning, formidling og undervisning.

Institutt for arkeologi og kulturhistorie har forvaltningsansvar for automatisk fredete kulturminner og skipsfunn i Nordmøre, Trøndelag, nordlige Romsdal og Nordland til og med Rana. Instituttet foretar arkeologiske undersøkelser på kulturminner over og under vann, i henhold til kulturminneloven.

ISBN 978-82-8322-183-1

ISSN 2387-3965

© NTNU Vitenskapsmuseet

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

www.ntnu.no/vitenskapsmuseet